

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till gymnasielag samt lagar om ändring av lagen om anordnande av studentexamen och lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till gymnasielag samt lagar om ändring av lagen om anordnande av studentexamen och lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (RP 41/2018 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner:

- Lagmotion LM 48/2015 rd Eeva-Johanna Eloranta sd m.fl. Lagmotion med förslag till lag om ändring av gymnasielagen
- Lagmotion LM 37/2016 rd Anna Kontula vänst Lagmotion med förslag till lagar om ändring av 13 § i lagen om grundläggande utbildning och 9 § i gymnasielagen

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Matti Sillanmäki, undervisnings- och kulturministeriet
- regeringssekreterare Laura Hansén, undervisnings- och kulturministeriet
- undervisningsråd Petri Lehikoinen, Utbildningsstyrelsen
- sakkunnig i utbildningsfrågor Camilla Grundström, Svenska Finlands folkting
- folktingssekreterare Markus Österlund, Svenska Finlands folkting
- utvärderingsexpert Marita Härmälä, Nationella centret för utbildningsutvärdering
- direktör Jouni Välijärvi, Pedagogiska forskningsinstitutet
- generalsekreterare Tiina Tähkä, Studentexamensnämnden
- rektor Samuli Laitinen, gymnasiet Kuopion Lyseon lukio
- rektor Saana Ruotsala, Matlidens gymnasium
- rektor Pekka Leino, gymnasiet Mynämäen lukio
- specialsakkunnig Kyösti Värri, Finlands Kommunförbund
- chef för gymnasieutbildningen Jorma Suonio, Tammerfors stad
- serviceområdeschef för gymnasieutbildningen Esko Heikkonen, Åbo stad
- verksamhetsledare Petri Lempinen, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf
- verksamhetsledare Sarianna Reinikainen, Erilaisten Oppijoiden Liitto ry

Betänkande KuUB 2/2018 rd

- ordförande Bicca Olin, Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf
- ordförande Eero Kitunen, Förbundet för lärarna i historia och samhällslära FLHS rf
- rektor Mauri Ronimus, Iltakoulujen Liitto IKLO r.y.
- ersättare i styrelsen Pia Hoivassilta, Skolkuratorer rf
- forskningsdirektör Sinikka Aapola-Kari, Ungdomsforskningssällskapet rf
- specialsakkunnig Olavi Arra, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- ordförande, rektor Jussi Sutinen, Pro Lukio ry
- ordförande Alvar Euro, Finlands Gymnasistförbund rf
- vice ordförande Mikael Lehtonen, Finlands Gymnasistförbund rf
- ordförande Jukka O. Mattila, Suomen Lähilukioyhdistys
- ordförande Armi Nurmi, Studiehandedarna i Finland rf
- ordförande Annarilla Ahtola, Finlands Psykologförbund rf
- vice ordförande Kimmo Laitinen, Finlands rektorer rf
- verksamhetsledare Ulla Siimes, Finlands Föräldraförbund rf
- rektor Liisa Laakso, Finlands universitetsrektors råd UNIFI rf
- vice ordförande Sari Kokko, Handikappforum rf
- ordförande Aki Holopainen, Privatskolornas Förbund rf
- framtidsforskare Risto Linturi
- forskardoktor Najat Ouakrim-Soivio.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet
- dataombudsmannens byrå
- Helsingfors universitet
- Metropolia Ammattikorkeakoulu
- Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- Aineopettajaliitto AOL ry
- Akava ry
- Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry
- Finlands näringsliv rf
- Skolornas Musiklärare rf
- Förbundet för Lärare i Idrott och Hälsokunskap rf
- Pääkaupunkiseudun ateistit ry
- Bildningsarbetsgivarna rf
- Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund - SAKKI rf
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- Finlands Folkhögskolförening rf
- Finlands Sommaruniversitet rf
- Studiehandedarna i Finland rf
- Alliansen för Finlands Studerande - OSKU rf
- Finlands studerandekårens förbund - SAMOK rf
- Finlands studentkårens förbund FSF rf
- Företagarna i Finland rf
- Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf
- Fritt Bildningsarbete rf

Betänkande KuUB 2/2018 rd

- Fritänkarnas Förbund rf.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONERNA

Propositionen

Regeringen föreslår att det stiftas en ny gymnasielag. Lagen och den förordning av statsrådet som föreslås utfärdas med stöd av den ersätter gällande gymnasielag och gymnasieförordning. Propositionen har samband med reformen av gymnasieutbildningen i enlighet med handlingsplanen för statsminister Juha Sipiläs regering.

Genom den föreslagna lagen reformeras gymnasieutbildningens struktur. Syftet är att främja mer omfattande studieavsnitt och studier som överskrider gränserna mellan läroämnena och att studerandenas kunskaper utvecklas mångsidigt under gymnasiestudierna. Gymnasieutbildningen föreslås kvarstå som en treårig utbildning som ordnas i form av särskilda lärokurser för unga och vuxna. I stället för utifrån kurser ska lärokurserna och de studier de består av dimensioneras enligt studiepoäng. Regeringen föreslår att det ska föreskrivas om studiernas struktur och omfattning genom förordning av statsrådet. Avsikten är inte att göra några ändringar i fråga om läroämnena eller studiernas omfattning eller obligatoriska status, men det föreslås att utbildningsanordnarna i huvudsak ska besluta om studieavsnittens omfattning.

Ett mål med den föreslagna lagen är att främja gymnasisternas välmående, stödja studerandena i deras studier samt främja en smidig övergång till fortsatta studier. De studerande ska ha rätt till regelbunden individuell och annan handledning i fråga om studierna och ansökning till fortsatta studier.Handledning ska också ges sådana studerande vilkas studierätt upphör eller som avslutar sina studier samt personer som efter att ha avlagt gymnasieutbildningens lärokurs inte har fått en studieplats för fortsatta studier. I den föreslagna lagen föreskrivs om stöd för lärandet vid gymnasiestudier. En studerande som till följd av inlärningssvårigheter har svårigheter att klara av sina studier ska ha rätt att få specialundervisning och annat stöd för lärandet. I lagförslaget ingår också bestämmelser om individuell studieplan.

I den föreslagna lagen stärks också samarbetsplikten för anordnare av gymnasieutbildning, i synnerhet i fråga om samarbete mellan gymnasier och högskolor. En del av studierna enligt gymnasieutbildningens lärokurs ska ordnas i samarbete med en eller flera högskolor. Undervisningen ska dessutom ordnas så att den studerande har möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande samt sitt arbetslivs- och företagarkunnande.

Det föreslås också att lagen om anordnande av studentexamen ändras. Det föreslås att begränsningarna i fråga om hur många gånger proven för studentexamen får tas om avskaffas och att utbildningsanordnaren åläggs att ordna prov också för dem som tar om eller kompletterar sin examen. Det föreslås att bestämmelserna om studentexamen och studentexamensnämnden i gällande gymnasielag flyttas till lagen om anordnande av studentexamen.

Vidare ska lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ändras så att de kostnader de föreslagna lagarna orsakar utbildningsanordnarna ersätts. Det föreslås att kommunens

Betänkande KuUB 2/2018 rd

självfinansieringsandel av driftskostnaderna sänks och att den ökning som behövs görs i de riksomfattande totalkostnaderna för gymnasieutbildningen.

Avsikten är att de föreslagna lagarna ska träda i kraft den 1 augusti 2019. Läroplansgrunderna för gymnasieutbildningen ska ses över under 2019 och 2020 och läroplaner som gjorts upp enligt dem tas i bruk i gymnasieutbildningen från hösten 2021.

Lagmotionerna

Två lagmotioner som anknyter till ärendet har lämnats till riksdagen. I den ena lagmotionen (LM 48/2015 rd) föreslås det att 13 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och 9 § i gymnasielagen (629/1998) ändras så att friheten att välja undervisning i antingen livsåskådningskunskap eller religion ska gälla varje elev oberoende av tillhörighet till något religiöst samfund. I den andra lagmotionen (LM 37/2016 rd) föreslås det att 7 § i gymnasielagen ändras så att det i stället för undervisning i olika religioner och i livsåskådningskunskap ordnas gemensam undervisning i religions- och livsåskådningskunskap för alla studerande.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Syftet med revideringen av gymnasielagen är att höja utbildningens kvalitet och studieresultaten samt att underlätta övergången från andra stadiet till tredje stadiet och stärka gymnasieutbildningens dragningskraft som en allmänbildande utbildningsform som ger behörighet för fortsatta studier på högskolenivå. Målen ska uppnås bland annat genom mer individuella och flexibla studievägar, stöd och handledning till de studerande under studieprocessen, studier över läroämnesgränserna och samarbete med högskolorna. I stället för kurser föreslås det att studiepoäng ska utgöra grundenheten när studier ordnas och avläggs. Utskottet framhåller att det måste säkerställas att tillräckliga resurser avsätts för reformen.

Propositionen är grundligt beredd och har utarbetats i nära samarbete med de berörda grupperna, bland annat i samband med turnén Det nya gymnasiet. Den uppföljningsgrupp som tillsatts för reformen arbetar fram till utgången av 2018. Utskottet konstaterar att presentationen av reformen rönt stor uppskattning bland de sakkunniga. Att fältets och de sakkunnigas synpunkter beaktas ger ett viktigt mervärde vid utvecklingen av lagstiftningen.

Kulturutskottet ser det som mycket viktigt att lagstiftningen om gymnasieutbildningen revideras så att den bättre motsvarar dagens och morgondagens behov. Sammantaget anser kulturutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen i propositionen, men med följande kommentarer och ändringsförslag.

Gymnasieutbildningens uppgift

Det är ytterst angeläget att gymnasiet också i fortsättningen är en allmänbildande skola med ett mångsidigt och brett urval läroämnen. Det hjälper på bästa sätt gymnasisterna att bygga upp en

Betänkande KuUB 2/2018 rd

världsbild och stärker deras förmåga att fatta beslut som berör deras framtid. Till allmänbildningen hör att ha kunskaper och färdigheter i såväl humanistisk-samhälleliga som matematisk-naturvetenskapliga och konstämnen. Gymnasieutbildningen bör erbjuda färdigheter som är centrala med tanke på dels de fortsatta studierna, dels de medborgerliga färdigheterna samt demokratin och rättsstaten. Hit hör exempelvis informationssökning, förmågan att skilja väsentlig information från oväsentlig, gestaltning av olika ståndpunkter och helheter, mediekompetens och kritiskt tänkande. Viktigt är likaså att utveckla förståelse- och tankeförmågan. Det är färdigheter som aldrig föråldras. När det görs förändringar i gymnasieutbildningen är det motiverat att inse att gymnasiet ingår i ett utbildningskontinuum. Gymnasiet tar vid där den grundläggande utbildningens lärokurs slutar, och utgör en grund för de postgymnasiala studierna.

Utskottet noterar att alla gymnasiestudierande måste garanteras samma möjligheter till mångsidiga studier i tillräckligt många läroämnen, så att de ges förutsättningar att hitta de ämnen som intresserar dem mest och är viktigast för dem med tanke på de fortsatta studierna. Med tanke på likabehandlingen av de studerande är det angeläget att de i alla läroämnen garanteras möjlighet till närundervisning i tillräcklig utsträckning, oberoende av gymnasiets storlek och geografiska placering. Utskottet hänvisar också till att regeringen i planen för de offentliga finanserna (SRR 1/2018 rd) beslutade bevilja ett studiemedelstillägg till studerande under 20 år i låginkomstfamiljer. Detta ekonomiska stöd gäller såväl gymnasiestudierande som yrkesstudierande och stärker jämlikheten bland de unga.

Det är likaså angeläget att de unga har möjlighet att bo hemma under gymnasieutbildningen. Därför bör tillgången till utbildningen säkras genom att nätverket av gymnasier täcker hela landet. Det är motiverat att bevara det hittills välfungerande systemet med ett mångsidigt fält av utbildningsanordnare (kommuner, staten och privata anordnare).

Utskottet vill fästa uppmärksamheten vid gymnasiets sammanhållande dimension, som bör beaktas också när den nya lagen träder i kraft. Resultaten från ungdomsbarometern visar att skolgemenskapen är viktig för motivationen och skoltrivseln.

Undervisningens struktur och dimensionering

Syftet med propositionen är att förändra gymnasieutbildningen i riktning mot mer omfattande studieavsnitt och studier som överskrider gränserna mellan läroämnena, mindre splittrad undervisning och mot en skola där de studerandes kunskaper utvecklas mångsidigt också på annat sätt än genom det centrala innehållet i läroämnena. Grunderna för timfördelningen och läroplanen är också i fortsättningen separata för unga studerande respektive vuxenstudierande. Likaså kvarstår möjligheten till ämnesstudier. Lagförslaget stärker de studerandes möjligheter att utveckla sitt internationella kunnande samt sin arbetslivs- och företagarkompetens. Utskottet menar att det är ett utmärkt val att fokusera på att utveckla dessa sidor av undervisningen.

Dimensioneringen av studierna för gymnasiets lärokurs ska enligt förslaget grunda sig på studiepoäng i stället för kurser. Det betyder att studieperioderna poängsätts enligt den arbetsmängd de kräver. Lärokursen för gymnasieutbildning för unga omfattar enligt förslaget 150 studiepoäng och lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna 88 studiepoäng. Övergången till studiepoäng i kombination med gränsöverskridande studieperioder ger utbildningsanordnarna större frihet och

Betänkande KuUB 2/2018 rd

därmed också större ansvar för planeringen av studierna. Utskottet stöder denna lösning. Det stärker gymnasiernas möjligheter att utveckla undervisningen och underlätta de studerandes övergång till fortsatta studier på högskolenivån. Utskottet konstaterar att det vid genomförandet av reformen måste fästas vikt vid att de anordnarspecifika lösningarna inte försvårar för de studerande att flytta över från ett gymnasium till ett annat. De får inte heller försvåra distansundervisning eller inskränka möjligheterna till valfria studier.

Utskottet noterar att det föreslagna systemet med studiepoäng avviker från högskolornas system med ECTS-studiepoäng och yrkesutbildningens system med kompetenspoäng. Utskottet ser att de olika systemen inte är jämförbara, vilket medför vissa utmaningar för jämförelserna mellan olika examina i vårt utbildningssystem. Utifrån propositionsmotiven finns det trots det anledning att övergå till studiepoäng, eftersom en av gymnasieutbildningens främsta uppgifter är att ge de studerande förutsättningar att övergå till studier på högskolenivån. Genom systemet med studiepoäng kommer gymnasieutbildningen och högskoleutbildningen närmare varandra och underlättar tillräknandet av högskolestudier i gymnasiets lärokurs. Det föreslagna systemet med studiepoäng är visserligen inte helt jämförbart med de andra motsvarande systemen, men det är en god start. Utifrån de erfarenheter som gymnasierna får av systemet kan det vidareutvecklas så att det närmar sig högskolornas studiepoängssystem.

Innehållet i undervisningen

Det föreslås inga ändringar i gymnasieundervisningens innehåll. Det är motiverat bland annat med hänsyn till att grunderna för gymnasiet läroplan reviderades helt nyligen. Hösten 2016 startade dessutom ett timfördelningsförsök för gymnasiet. Försöket syftar till att samla in erfarenheter av hur en större valfrihet för enskilda studerande kan möjliggöras samt hur den kan fungera och vilka effekter den kan få. I det sammanhanget startade Utbildningsstyrelsen ett nationellt utvecklingsnätverk för gymnasier, vars syfte i synnerhet är att utveckla och förändra pedagogiken, studiemiljön och verksamhetskulturen i gymnasierna.

Under sakkunnigutfrågningen påpekades det att revideringen inte omfattar några ändringar i innehållet i den utbildning som förbereder för gymnasieutbildning, trots att studerande med invandrarbakgrund behöver mer stöd än de får i nuläget. Det är angeläget att också studerande med främmande modersmål har faktisk möjlighet att få gymnasieutbildning, och utskottet noterar att propositionen föreslår att den förberedande utbildningen kvarstår som utbildning som omfattas av gymnasielagen. Syftet med utbildningen är att ge studerande med främmande modersmål språkliga och andra behövliga färdigheter för övergången till gymnasieutbildning. Lagförslagets bestämmelser om starkare individuellt stöd gäller också studerande med invandrarbakgrund.

Utskottet välkomnar att det görs en utredning av huruvida så kallad tjänstemannasvenska eller tjänstemannafinska kunde avläggas i gymnasiet, vilket också framfördes under sakkunnigutfrågningen. Ett försök pågår som bäst i ett projekt för innovativa studiemiljöer, finansierat av Utbildningsstyrelsen.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

Gymnasiediplom

Regeringen föreslår att bestämmelserna om gymnasiediplom lyfts upp från förordning till lagnivå. Det är bra att de studerande kan påvisa sina kunskaper också i ämnen som inte ingår i studentskrivningarna. Enligt propositionen ska gymnasiediplom kunna avläggas i fler ämnen än konst- och färdighetsämnen: syftet är att ge den studerande en möjlighet att visa sitt intresse för och sina insikter i olika läroämnesgrupper eller läroämnen samt sin förmåga att arbeta målinriktat och långsiktigt och tillämpa den kunskap som han eller hon tillägnat sig i studierna.

Gymnasiediplomet utgör en bilaga till gymnasiets avgångsbetyg, och Utbildningsstyrelsen utfärdar anvisningar och bedömningskriterier för avläggande av diplommet samt bestämmelser om innehållet i diplommet. Därigenom säkerställs att samma praxis tillämpas i hela landet. Enligt lagförslaget ska det fortsättningsvis vara frivilligt att utfärda gymnasiediplom. Utskottet uppmanar undervisnings- och kulturministeriet att utreda en omläggning så att alla utbildningsanordnare är skyldiga att utfärda gymnasiediplom.

Samarbete med andra utbildningsanordnare

Propositionen påför den som anordnar gymnasieutbildning starkare skyldighet till samarbete med högskolor. Det ger alla studerande möjlighet att få en inblick i högskolestudierna och fullgöra studieperioder som ordnas i samarbete med en högskola. Utskottet menar att det är en betydande nyhet i utvecklingen av gymnasieutbildningen. Den föreslagna ändringen tillåter studieblock som överskrider läroämnesgränserna och gagnar inte bara gymnasierna utan också yrkeshögskolorna och universiteten. Lösningen stöder gymnasiet i dess centrala uppgift att skapa beredskap inför högskolestudierna. Det konkreta undervisningssamarbetet mellan gymnasierna och högskolorna öppnar nya möjligheter att stärka de studerandes akademiska färdigheter och kunskaper, vilket underlättar övergången till fortsatta studier. Det möjliggör också växelverkan mellan gymnasier och högskolornas undervisningspersonal.

Samarbete mellan gymnasier och högskolor förekommer redan på olika håll i landet och i såväl stora som mindre (under 150 studerande) gymnasier. Det visar på ett behov av samarbete. Redan i nuläget har över trettio små gymnasier rapporterat om ett långvarigt samarbete med högskolor. Utskottet konstaterar att erfarenheter av framgångsrik praxis bör delas och vidareutvecklas inom ramen för samarbetet. Samarbetet kan också utvecklas genom en kampusmodell som också kan inkludera andra aktörer, exempelvis företag.

Utskottet noterar i likhet med propositionen att alla gymnasier inte har någon högskola i närheten, vilket kan utgöra ett hinder för samarbete. Det är angeläget att också dessa gymnasier bereds möjlighet till samarbete. Det kan ske exempelvis genom distansundervisning eller flerformsundervisning. Det bör också noteras att denna uttryckliga samarbetskyldighet som nu föreslås i gymnasielagen inte finns i yrkeshögskolelagen (932/2014) eller universitetslagen (558/2009). För att rätta till denna ensidighet i lagstiftningen måste förutsättningarna för samarbete säkerställas i de mål- och resultatavtal som undervisnings- och kulturministeriet gör upp med universiteten och yrkeshögskolorna.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

Det är utmärkt att undervisnings- och kulturministeriet har börjat planera stödåtgärder för att säkerställa samarbetet. I propositionen nämns en arbetsgrupp för att utveckla samarbetet mellan gymnasieutbildningen och högskolorna. Arbetsgruppen har nu tillsatts av undervisningsminister Sanni Grahn-Laasonen och dess mandat sträcker sig från den 15 maj till den 31 december 2018 (undervisnings- och kulturministeriets meddelande 21.5.2018). Arbetsgruppen har i uppgift att utreda och beskriva nuläget och olika arbetssätt i samarbetet mellan gymnasier och högskolor, fastställa mål för samarbetet samt föreslå hur samarbetet kan utvecklas och föreslå en nationell verksamhetsmodell. I verksamhetsmodellerna beaktas utbildningsanordnarnas olika förutsättningar för samarbete, särskilt när det gäller de utbildningsanordnare som inte har någon högskola på nära håll. Utskottet menar att arbetsgruppen även bör beakta den öppna högskoleundervisningen, som också den är en utmärkt samarbetskanal. Enligt det nämnda meddelandet kommer undervisnings- och kulturministeriet att tillsätta en andra arbetsgrupp med uppgift att bereda samarbetet mellan högskolorna och yrkesutbildningen på andra stadiet. Utskottet anser att initiativet är ytterst angeläget.

Under sakkunnigutfrågningen uttrycktes en oro över att just högskolorna lyfts fram som lagstadgade samarbetspartners till gymnasier, trots att det finns många andra naturliga och viktiga samarbetspartners. Samarbetet med yrkesutbildningen nämns uttryckligen i lagförslaget (8 §), och utskottet konstaterar att detta samarbete är viktigt också i fortsättningen. Gymnasier kan till exempel samarbeta också med enheter inom den fria bildningen, däribland sommaruniversitet, och med anordnare av grundläggande konstundervisning. Utskottet framhåller att även om lagförslagets paragraf om samarbete inte nämner alla möjliga utbildningsanordnare, inkluderar ordalydelsen "anordnare av övrig utbildning" också andra än de nämnda anordnarna. Utskottet noterar att bestämmelsen inte utesluter samarbete med någon utbildningsanordnare, utan tvärtom tillåter att gymnasier samarbetar med olika utbildningsanordnare utifrån de lokala förhållandena och behoven. Utskottet föreslår på det sätt som framgår av detaljmotiven nedan att det i paragrafen tas in ett omnämnande av läroanstalter för fritt bildningsarbete.

Utskottet understöder förslaget att anordnarna av gymnasieutbildning påförs skyldighet att samarbeta också med aktörer inom arbets- och näringslivet. Det är bra att gymnasiers studerande och undervisningspersonal får en inblick i arbetslivet och i de förändringar som sker där.

Stöd för undervisningen

Ett av syftena med propositionen är att främja de studerandes välfärd. Det behövs, eftersom allt fler gymnasier studerande är trötta och stressade och stödbehovet har ökat. En grundläggande förutsättning för effektiv inläring och en god studiemiljö över lag är enligt utskottet att de studerande får tillräckligt mycket stöd och hjälp att må bra. Gymnasisternas behov av handledning ökar bland annat genom att studentexamens roll vid antagningen till högskolorna ökat. Utskottet betonar att hela skolgemenskapen har ansvar för handledningen och att uppgiften hör till varje lärare, inte bara studiehandledaren. Gymnasisterna uppskattar att lärarna delar med sig av sina personliga erfarenheter och sina motiv till valet av bransch. Effekterna av detta på handledningen inför de fortsatta studierna är större än exempelvis högskolornas allmänna beskrivningar av studierna.

Det föreslås att stödet till de gymnasier studerandes välfärd och studier ska effektiviseras genom ett flertal åtgärder av vilka en del redan utnyttjas och andra är nya.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

Handledning av studerande Enligt förslaget ska de studerande få utökad rätt till personlig studiehandledning. Den studerande ska i fortsättningen ges handledning som anknyter till gymnasiestudierna men också handledning som anknyter till ansökan om fortsatta studier. Rätt till handledning har också studerande vars studierätt för att genomgå gymnasieutbildningens lärokurs håller på att upphöra. Den som inte har fått en plats för fortsatta studier har rätt att få handledning som anknyter till ansökan till studier och karriärplanering under det år som följer på året då lärokursen slutfördes. Utöver handledningen föreslås också en individuell studieplan som ska underlätta studieframstegen. Planen görs upp i början av studierna och uppdateras regelbundet med stöd av skolans personal. Utskottet anser att förslagen är ytterst angelägna. De olika formerna av handledning och den individuella planeringen ger mångsidiga och effektiva verktyg som hjälper de studerande slutföra studierna.

Att handledningsplikten utsträcks till dem som slutat gymnasiet innebär ett steg i rätt riktning när det gäller att stödja de studerande. Utskottet konstaterar att den föreslagna bestämmelsen i gymnasielagen inte är identisk med bestämmelserna om yrkesutbildning. Det är viktigt att beakta utbildningarnas särdrag när man bedömer skillnaderna i tillgången till tillräckligt stöd och att behovet av lagstiftningsändringar utgår från detta.

Utskottet understryker att det måste reserveras tillräckliga personalresurser för den personliga handledningen av studerande. Under sakkunnigutfrågningen framfördes att det inte finns tillräckligt med kompetenta svenskspråkiga studiehandledare. Detta utbildningsbehov måste tillgodoses så att syftena med lagen uppnås. Utskottet framhåller vikten av att de studerande får handledning under studietiden och att de faktiskt får handledning också efter studierna. Utbildningsanordnarna måste se till att det finns tillräckligt med kompetent personal som kan ge handledning på såväl svenska som finska.

Stöd för lärandet. Utskottet välkomnar varmt förslaget att göra stöd för lärandet till en av gymnasisternas lagfästa rättigheter (28 §). Syftet är att stödja studerande som på grund särskilda språkliga svårigheter eller andra inlärningssvårigheter har svårt att genomgå studierna. Det finns många slag av inlärningssvårigheter, så formerna för stödet varierar från individ till individ. Det ökar jämlikheten bland de studerande att stödet inte förutsätter någon medicinsk diagnos eller annat läkarutlåtande, även om det inte finns något hinder för att sådana företes. Behovet av stöd kan oftast fastställas utan läkarkonsultation. Därför vore det slöseri med resurser att kräva läkarutlåtande.

Under sakkunnigutfrågningen framfördes att nedsatt funktionsförmåga kunde fogas till villkoren för att få stöd, och att det till paragrafen kunde fogas omnämnande av sådana rimliga anpassningar som avses i diskrimineringslagen. Utskottet framhåller att de stödtjänster som avses i lagförslaget ska tillförsäkras samtliga studerande på lika grunder. Formuleringen i lagförslaget utesluter inte studerande med funktionshinder. Enligt diskrimineringslagen (1325/2014) är anordnare av gymnasieutbildning skyldiga att göra rimliga anpassningar för att likabehandling av personer med funktionsnedsättning ska uppnås. Det finns därför ingen anledning att särskilt föreskriva om det i gymnasielagen. Den föreslagna bestämmelsen är orsaksneutralt formulerad, vilket också framförs i motiven till paragrafen. En studerande har rätt till stöd oavsett vad inlärningssvårigheterna beror på. Stöd för lärandet kan till exempel behövas av studerande med läs- och skrivsvårigheter, studerande som har olika inlärningssvårigheter på grund av en sjukdom eller skada eller

Betänkande KuUB 2/2018 rd

studerande med en besvärlig familjesituation eller livssituation som återspeglar sig i studierna i form av inlärningssvårigheter. Utskottet noterar att det i 28 § 3 mom. i förslaget till gymnasielag finns en hänvisningsbestämmelse enligt vilken det föreskrivs separat om den studerandes rätt till assistenttjänster som studierna förutsätter, särskilda hjälpmedel och andra tjänster.

Sakkunniga har lyft fram att lagförslaget saknar bestämmelser om beslutsfattande och ändringsökande i frågor som gäller särskilt stöd. Enligt inkommen utredning utgör undervisningen, handledningen och stödet för lärandet ett uppgiftskomplex som fastställs i och genomförs enligt utbildningsanordnarens läroplan. Fullgörandet av dessa uppgifter utgör således faktisk förvaltningsverksamhet. Det stöd för lärandet som föreslås kan i det här avseendet jämföras med den grundläggande utbildningens allmänna eller intensifierade stöd, för vilket det inte uttryckligen förskrivits om rätt att söka ändring. Den grundläggande utbildningens särskilda stöd avviker från det nu föreslagna stödet på så sätt att det ofta inkluderar individualisering eller anpassning också av innehållet i undervisningen. Gymnasiets stöd för lärandet påverkar alltså inte innehållet. Gymnasiets specialundervisning ges alltid på deltid. Den ersätter inte ämnesundervisningen utan stöder den.

Utskottet noterar att det fortfarande är i stort sett okänt hur digitaliseringen av undervisningen och studierna påverkar inlärningen och de studerandes välfärd. Effekterna kan vara överraskande och av diametralt olika slag när det gäller studerande med inlärningssvårigheter. Det är angeläget att följa och utforska hur digitaliseringen påverkar inlärningen. Utifrån forskningsresultaten måste det säkerställas att digitaliseringen inte bildar ett nytt slags hot mot likabehandlingen av studerande och att den inte ökar risken för att unga inte har möjlighet att studera.

Under sakkunnigutfrågningen framfördes oro för hur tillgängliga de elektroniska tjänsterna är för studerande med nedsatt funktionsförmåga. Utskottet konstaterar att riksdagen som bäst behandlar en proposition med förslag till lag om tillhandahållande av digitala tjänster och lag om ändring av lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (RP 60/2018 rd). Propositionen syftar bland annat till att ge sådana grupper i samhället som har särskilda behov bättre förutsättningar att använda den offentliga sektorns digitala tjänster på egen hand.

En trygg studiemiljö och förebyggande av mobbning och trakasserier

Lagförslaget lägger större vikt vid förebyggande av mobbning än den gällande lagen. Frågan är mycket angelägen. Det är framför allt unga som också annars har det svårt med livet och skolgången som utsätts för mobbning. Utskottet understryker att utbildningsanordnaren är skyldig att garantera och främja en trygg studiemiljö. Liksom överallt annars måste mobbning, diskriminering och rasism bekämpas också i gymnasierna.

Klimatet i varje gymnasium bör vara öppet, tryggt och medkännande. Enligt skolhälsoenkäten från 2015 upplever 85 procent av de som blivit mobbade att skolans vuxna inte ingriper mot mobbningen. Den föreslagna gymnasielagen ålägger utbildningsanordnaren att skydda de studerande mot mobbning, våld och trakasserier. Också den studerande är skyldig (30 §) att låta bli att mobba andra och undvika aktiviteter som kan äventyra säkerheten och hälsan för andra studerande, läroanstaltsgemenskapen eller studiemiljön. Utskottet anser att bestämmelserna är välkomna.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

En trygg studiemiljö förutsätter att fokus läggs på studiegruppen, som är den centrala miljö där de unga studerande lär sig och utvecklas. Det framgår inte klart av propositionen, även om ämnet ingår i bestämmelsen om en trygg studiemiljö (40 §) och i bestämmelsen om studerandekåren och de studerandes möjligheter att påverka (33 §). Utskottet framhåller vikten av att gemenskapsaspekten lyfts fram i läroanstalternas planer, ordningsstadgor, pedagogiska lösningar och i verksamheten i allmänhet. Hur nöjda de unga är med livet har kopplingar till vilka erfarenheter de har av skolgemenskapen.

Kulturutskottet har i olika sammanhang förutsatt nolltolerans och att det vidtas effektiva åtgärder mot mobbning och införs tydliga processer i skolor (KuUU 3/2018 rd). Utskottet har till behandling tagit upp en lagmotion om ändring av 6 § i lagen om grundläggande utbildning (LM 81/2016 rd) lämnad av ledamot Elovaara m.fl. Motionen gäller förebyggande av mobbning i den grundläggande undervisningen. Utskottet har skickat lagmotionen och de yttranden som inkommit om det till undervisnings- och kulturministeriet, eftersom utskottet ser det som ytterst angeläget att förslagen i motionen behandlas i den arbetsgrupp som ministeriet har tillsatt för utredning av nya sätt att genom lagstiftning ingripa mot mobbning (Förebyggande av mobbning samt främjande av arbetsron inom småbarns-pedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen samt på andra stadiet. Slutrapport, Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2018:16). Kulturutskottet inväntar undervisnings- och kulturministeriets utredning om de lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som enligt ministeriets bedömning och utifrån arbetsgruppens utredning och lagmotionen kan vidtas för att förebygga mobbning och främja arbetsron i skolorna. Behandlingen av ärendet fortsätter när ministeriets svar inkommit.

Kulturutskottet konstaterar att det på Utbildningsstyrelsens webbplats finns en säkerhetsmanual för undervisningsväsendet. Den är avsedd för utbildningsanordnare, studerande och andra. Manualen behandlar hur man kan bygga upp säkerheten i skolorna och tar upp de lagfästa skyldigheterna ur olika perspektiv. Där finns också stödmaterial och länkar till andra relevanta webbplatser.

Bedömningen av de studerande

Enligt propositionen är syftet med bedömningen av den studerande att främja lärandet. De studerandes arbete, lärande och kompetensutveckling ska bedömas mångsidigt. Syftet med bedömningen är att leda och sporra de studerande i deras studier och att utveckla deras förutsättningar för självbedömning.

I paragrafen om bedömning av studerande finns bestämmelser om bedömning medan ett studieavsnitt pågår. I läroplanen bestäms om genomförandet av bedömningen och responsen som ges i samband med den. Under sakkunnigutfrågningen framfördes att bedömningsforskare har visat att bedömningen i studiernas slutfas inte är jämlik. Utskottet vill fästa uppmärksamheten vid att bedömningen av studerande måste vara jämlik. Det måste beaktas också när bedömningsrelaterade normer på lägre nivå bereds. En jämlik bedömningen på riksnivå kan enligt utskottet säkerställas genom att bedömningen av studieavsnitt och slutbedömningen vid samtliga gymnasier görs enligt samma riksomfattande principer. De grundläggande bestämmelserna om bedömning finns i den föreslagna lagen. Enligt ett bemyndigande i lagen får Utbildningsstyrelsen liksom i nuläget

Betänkande KuUB 2/2018 rd

ge föreskrifter om bedömningen i grunderna för läroplanen. Hur bedömningen ska genomföras får liksom i dag bestämmas av utbildningsanordnaren.

Det är enligt utskottet viktigt att vid bedömningen av studerande fästa uppmärksamhet vid att den studerande kan identifiera sina egna möjligheter. Syftet med bedömningen, det vill säga att tillsammans med självbedömningen leda och sporra den studerande, kan utgöra ett medel för att motverka den känsla av otillräcklighet som finns bland gymnasister och att därigenom förebygga skoltrötthet. De nämnda elementen ger dessutom bedömningen verktyg för att identifiera vilka möjligheter exempelvis studerande med funktionsnedsättning har. Det kan ha stora positiva effekter för den studerandes självförtroende.

Utbildningens kvalitet

Utskottet välkomnar att utbildningsanordnarens ansvar för utbildningskvaliteten och kvalitetsledningen samt dess medverkan i den externa utvärderingen har förtydligats, och att den lagfästa roll som Nationella centret för utbildningsutvärdering har i den externa utvärderingen och som stöd för utbildningsanordnarnas kvalitetsledning lyfts fram. Propositionen sporrar till en mer systematisk kvalitetsledning och utveckling av kvalitetsledningen inom gymnasieutbildningen. Det överensstämmer väl med praxis på övriga utbildningsnivåer. Utskottet konstaterar att de studerandes medverkan i utvecklingen av utbildningen måste stärkas ytterligare. Det finns anledning att överväga att införa ett system för studeranderespons. Responssystemet kan utgöra ett stöd för kvalitetsutvecklingen och ge utbildningsanordnarna information om vad de studerande anser om undervisningen.

Anordnande av studentexamen

I propositionen föreslås det att begränsningarna i fråga om hur många gånger godkända prov för studentexamen får tas om avskaffas. Underkända prov får tas om tre gånger medan examen avläggs. När högskolorna lägger om sina antagningsförfaranden och studentexamen ges större tyngd måste det enligt propositionsmotiven bli möjligt att ta om proven fler gånger än i dag och att göra det även efter det att studentexamen har avlagts.

Ändringen har under utskottets sakkunnigutfrågningen fått såväl stöd som kritik. Att proven får tas om utan begränsning är positivt och nödvändigt för att säkerställa den studerandes rättssäkerhet i ett läge där högskornas antagningspraxis ses över. En risk som lyfts fram är att de studerande börjar ta mindre allvarligt på förberedelserna inför studentproven och att antalet som tar om prov ökar. Utskottet framhåller att studiehandledningen och den individuella studieplaneringen stärks genom lagförslaget. Antalet omtagningar kan påverkas genom professionell studiehandledning och kommer inte nödvändigtvis att öka orimligt mycket. Eftersom vitsorden från studentexamen kommer att bli det centrala kriteriet vid antagningen till högskolorna, är det inte ändamålsenligt att begränsa de studerandes möjligheter att genom omtagning av prov förbättra förutsättningarna för att bli antagna. Förslaget i propositionen är enligt utskottet därför motiverat, även om det möjligen kan leda till vissa praktiska problem. Till exempel kan det särskilt i de större städerna bli svårt att få lokalerna och utrustningen att räcka till. Högskolorna kommer inte att slopa urvalsproven helt, och utskottet stöder att de också i fortsättningen utgör en möjlighet att få en plats för fortsatta studier. *(Utskottets förslag till uttalande)*

Betänkande KuUB 2/2018 rd

På de grunder som anges närmare i detaljmotiven nedan föreslår utskottet en ändring genom vilka omtagningen av separata prov begränsas till att gälla utbildningsanordnarens egna studerande.

Genomförande och ikraftträdande

Översynen av gymnasielagen kräver revideringar också i normer på lägre nivå, däribland i förordningar och i grunderna för läroplanen. Undervisningen avses följa vissa gällande bestämmelser och den läroplan som bygger på de gällande grunderna för läroplanen till dess att Utbildningsstyrelsen beslutar om de grunder för läroplanen som avses i 12 § 1 mom. i den föreslagna gymnasielagen och om införandet av de läroplaner som utarbetas utifrån dessa grunder. Enligt propositionen ska Utbildningsstyrelsen godkänna grunderna för läroplanen enligt 12 § så att läroplaner som utarbetats enligt dessa tas i bruk senast den 1 augusti 2021. Avsikten är att grunderna för läroplanen omarbetas under åren 2019—2020 så att utbildningsanordnarna har en skälig tid för att utarbeta läroplaner.

Vissa sakkunniga har uttryckt sitt stöd för den tidsplan som föreslås i propositionen, medan andra anser att tidsplanen är alltför stram. Utskottet anser att reformen kan genomföras enligt den föreslagna tidsplanen, eftersom ändringarna i grunderna för läroplanen i det här sammanhanget gäller strukturen snarare än innehållet. För att reformen ska kunna genomföras framgångsrikt krävs att läroanstalternas ledning stöder den och att det inom skolgemenskapen råder god växelverkan mellan de studerande och personalen.

Propositionen medför nya skyldigheter för utbildningsanordnarna, vilket i sin tur leder till nya kostnader. I lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamheten (1705/2009) föreslås det att kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna sänks och att det för de riksomfattande totalkostnaderna för gymnasieutbildningen anslås extra medel under övergångsperioden. Enligt propositionen uppstår extra kostnader framför allt genom att studiehandledningen stärks såväl kvalitativt som kvantitativt. Propositionens bedömning av kostnadseffekterna bygger på att alla studerande inte kommer att uppleva något behov för personlig eller annan handledning i större utsträckning än hittills eller utnyttjar den möjligheten. Det beräknas att handledningen ökar med 30 minuter per studerande och läsår, vilket uppskattas orsaka utbildningsanordnarna kostnader på sammanlagt 4,33 miljoner euro per år.

Lagmotionerna

Kulturutskottet stödjer att propositionen godkänns med ändringar. Utskottet föreslår att lagmotionerna förkastas, eftersom det inte föreslås några ändringar i de läroämnena som ingår i gymnasietets lärokurs.

DETALJMOTIVERING

Lagförslag 1

4 §. Förutsättningar för beviljande av tillstånd att ordna utbildning. Den föreslagna rubriken "Förutsättningar för beviljande av tillstånd att ordna utbildning" motsvarar inte helt innehåll-

Betänkande KuUB 2/2018 rd

et i paragrafen. I paragrafen finns också bestämmelser om bland annat innehållet i tillståndet att ordna utbildning. Utskottet föreslår därför att rubriken får följande lydelse: "Beviljande av tillstånd att ordna utbildning".

5 §. Ändring och återkallelse av tillstånd att ordna utbildning. Utskottet föreslår att 1 mom. för tydlighetens skull preciseras så att det framgår att det är utbildningsanordnaren som lämnar den ansökan som avses i bestämmelsen.

8 §. Samarbete och anskaffning av utbildning. Det är enligt utskottet ändamålsenligt att det i bestämmelsen uttryckligen nämns att gymnasierna ska samarbeta med det fria bildningsarbetet.

25 §. Rätt till undervisning och till handledning av studierna. Enligt den första meningen i 1 mom. har den studerande rätt att få undervisning på det sätt som bestäms i utbildningsanordnarens läroplan. Syftet med bestämmelsen är att bevara gällande status och föreskriva att den studerande har rätt till undervisning enligt läroplanen. Den föreslagna bestämmelsen är oklar, eftersom den kan tolkas som att den beskär den studerandes rätt till undervisning mer än vad som avsetts. I läroplanen bestäms det exempelvis inte hur undervisningen ska ordnas tidsmässigt, utan det fastställs i en årlig plan som grundar sig på läroplanen. Med hänsyn till den studerandes rätts-säkerhet är det ändamålsenligt att som i nuläget föreskriva om rätt för en studerande att få undervisning enligt läroplanen.

58 §. Rätt att lämna uppgifter i ärenden som gäller en studerande. I paragrafen föreskrivs det bland annat om rätt att lämna ut uppgifter om en studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga. Bestämmelser som motsvarar de i den nu föreslagna paragrafen fogades i samband med behandlingen av en proposition (RP 164/2010 rd) till den då gällande lagen om yrkesutbildning (630/1998), universitetslagen (558/2009) och den då gällande yrkeshögskolelagen (351/2003).

Motsvarande bestämmelser finns i yrkeshögskolelagen (932/2014) och lagen om yrkesutbildning (531/2017). Grundlagsutskottet bedömde propositionerna om båda lagarna och hade inget att anmärka på de nämnda bestämmelserna (GrUU 24/2014 rd och GrUU 22/2017 rd).

Kulturutskottet noterar att propositionen inte behandlar de villkor för behandling av personuppgifter som anges i artiklarna 6 och 9 i EU:s allmänna dataskyddsförordning (dataskyddsförordningen). Behandlingen av personuppgifter är laglig endast om dataskyddsförordningens villkor för behandling av personuppgifter uppfylls. I fråga om att lämna ut uppgifter som gäller en studerande aktualiseras åtminstone artikel 6.1 c och e, kompletterade av artikel 9.2 b, g och h.

Bestämmelsen i 1 mom. 2 punkten är problematisk. Enligt den kan uppgifter om en studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga lämnas ut till den som ansvarar för studiehandledningen, i de situationer som avses i bestämmelsen. De uppgifter som avses är konfidentiella. Utskottet påpekar att bestämmelsen måste preciseras så att den uppfyller villkoren i dataskyddsförordningen.

I den föreslagna bestämmelsen ingår ett nödvändighetskrav, men utskottet anser att det utöver det behövs en bestämmelse om samtycke för att dataskyddsförordningens krav på skyddsåtgärder ska uppfyllas. Frågan om vems samtycke krävs om den studerande är minderårig — den studerande själv eller vårdnadshavaren — avgörs utifrån tillämplig lagstiftning, exempelvis 14 § i förvalt-

Betänkande KuUB 2/2018 rd

ningslagen (434/2003). Enligt huvudregeln i den paragrafen förs en omyndigs talan av den omyndigas intressebevakare, vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare.

Lagförslag 2

3 §. Anordnande av prov. Regeringen föreslår att det till paragrafen fogas ett nytt moment, enligt vilken utbildningsanordnaren ska ordna proven i studentexamen också för den som tidigare avlagt studentexamen och som tar om ett prov som ingår i examen eller kompletterar sin examen samt för den som deltar i ett separat prov. Enligt ordalydelsen i lagförslaget är utbildningsanordnarens skyldighet att ordna prov för andra än egna studerande begränsad till att gälla i den utsträckning som verksamhetsförutsättningarna tillåter. Det är enligt utskottet ändamålsenligt. Det säkerställer kvaliteten i anordnandet av proven. Utskottet konstaterar att utbildningsanordnarens skyldighet att ordna separata prov dessutom bör begränsas så att prov ska ordnas för andra än de egna studerande endast om verksamhetsförutsättningarna tillåter det. Härigenom undviks att utbildningsanordnaren försätts i problematiska situationer exempelvis om det vid ett examenstillfälle finns exceptionellt många som vill avlägga separata prov. De separata proven leder inte till studentexamen, så de som avlägger proven har inget sådant behov av att avlägga prov att utbildningsanordnaren måste påföras en obetingad skyldighet att ordna separata prov. De som avlägger separata prov är typiskt ämnesstuderande eller personer som avlägger prov vid sidan av IB-examen.

Övergångsbestämmelser. I 4 § i lagförslaget föreslår regeringen att kurserna ändras till studiepoäng. Bestämmelsen kräver en övergångsbestämmelse, eftersom studiepoäng börjar användas i gymnasiet först när de läroplaner som avses i den föreslagna gymnasielagen införs. I praktiken kan 4 § tillämpas först från och med år 2022.

I 6 a § föreskrivs det om obegränsad rätt att ta om prov. Lagändringen avses träda i kraft den 1 augusti 2019. Anmälan till höstens studentskrivningar görs på våren. Det behövs en övergångsbestämmelse för att de som tänker ta om prov ska kunna anmäla sig till de studentskrivningar som ordnas hösten 2019.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 3 i proposition RP 41/2018 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 41/2018 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen förkastar lagförslagen i lagmotionerna LM 48/2015 rd och 37/2016 rd.

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalanden)

1.

Gymnasielag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om allmänbildande gymnasieutbildning och utbildning som ordnas för invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål och som förbereder för gymnasieutbildning.

Studentexamen avläggs som avslutning på gymnasieutbildningen. I lagen om anordnande av studentexamen (672/2005) finns särskilda bestämmelser om studentexamen.

2 §

Gymnasieutbildningens syfte

Gymnasieutbildningen ger den studerande färdigheter att inleda studier som leder till högskoleexamen vid ett universitet eller en yrkeshögskola.

Syftet med gymnasieutbildningen är att stöda de studerandes utveckling till goda, harmoniska och bildade människor och aktiva samhällsmedlemmar samt att ge dem sådana kunskaper, färdigheter och beredskaper som de behöver i arbetslivet, för fritidsintressen och för en allsidig personlighetsutveckling. Därtill är syftet med utbildningen att ge de studerande beredskap för livslångt lärande och för att utveckla sig själva kontinuerligt.

Syftet med utbildningen som ordnas för invandrare och personer med ett främmande språk som modersmål och som förbereder för gymnasieutbildning är att ge de studerande språkliga och andra behövliga färdigheter för övergången till gymnasieutbildning.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

2 kap.

Ordnande av utbildning

3 §

Utbildningsanordnare

För att ordna utbildning som avses i denna lag krävs det ett av undervisnings- och kulturministeriet beviljat tillstånd att ordna utbildning. Tillstånd kan efter ansökan beviljas en kommun, samkommun, registrerad sammanslutning eller stiftelse. Tillstånd kan också beviljas för utbildning som ordnas utomlands.

Utbildning som avses i denna lag kan också ordnas vid en statlig läroanstalt. Undervisnings- och kulturministeriet beslutar om ordnande av utbildning och om nedläggning av verksamheten vid en statlig läroanstalt med iakttagande av 4—7 §.

4 §

Beviljande av tillstånd att ordna utbildning

En förutsättning för beviljande av ett tillstånd att ordna utbildning är att utbildningen är nödvändig med tanke på det nationella eller regionala utbildningsbehovet och utbildningsutbudet och att sökanden har yrkesmässiga och ekonomiska förutsättningar att ordna utbildningen på ett ändamålsenligt sätt. Utbildning får inte ordnas i syfte att uppnå ekonomisk vinst.

I tillståndet anges de kommuner där utbildningen ordnas, undervisningsspråken, en eventuell särskild utbildningsuppgift, utbildningsanordnarens rätt att ordna utbildning vid en internatskola samt övriga nödvändiga villkor för att ordna utbildningen. Utbildningsanordnaren beslutar om de gymnasier där utbildningen ordnas, om inte annat bestäms i tillståndet.

I samband med beslut om beviljande av tillstånd ska undervisnings- och kulturministeriet säkerställa tillräcklig nationell och regional tillgång till gymnasieutbildning.

Bestämmelser om de förfaranden som hänför sig till sökande av tillstånd och om de handlingar och redogörelser som ska fogas till ansökan utfärdas genom förordning av statsrådet.

5 §

Ändring och återkallelse av tillstånd att ordna utbildning

Undervisnings- och kulturministeriet beslutar efter ansökan **av utbildningsanordnaren** om ändring och återkallelse av tillstånd att ordna utbildning.

Undervisnings- och kulturministeriet kan utan en i 1 mom. avsedd ansökan ändra eller återkalla ett tillstånd, om utbildningen inte längre ordnas, om utbildningen inte längre uppfyller de förutsättningar för beviljande av tillstånd som anges i 4 § 1 mom. eller om utbildningen ordnas så att den väsentligt strider mot denna lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

Undervisnings- och kulturministeriet ska ge utbildningsanordnaren tillfälle att inom en skälig tid avhjälpa de brister som avses i 2 mom. innan tillståndet ändras eller återkallas. I samband med

Betänkande KuUB 2/2018 rd

beslut om återkallelse av ett tillstånd ska undervisnings- och kulturministeriet säkerställa att återkallelsen inte äventyrar tillräcklig tillgång till gymnasieutbildning.

6 §

Särskild utbildningsuppgift

Med en särskild utbildningsuppgift avses undervisning inom vilken betoningen i väsentlig utsträckning ligger på ett eller flera läroämnena eller studiehelheter och undervisning som är inriktad på att avlägga en sådan internationell examen som till nivån motsvarar studentexamen och som avses i 17 § i lagen om anordnande av studentexamen. En särskild utbildningsuppgift kan innefatta skyldighet att handha riksomfattande utvecklingsuppgifter som gäller ifrågavarande undervisning.

I undervisning enligt en särskild utbildningsuppgift kan, på det sätt som anges i tillståndet enligt 3 §, avvikelser göras från bestämmelserna om undervisningens innehåll i 11 § 1 mom. och från bestämmelserna i statsrådets förordning som utfärdas med stöd av 11 § 4 mom. samt, om avvikelser från nämnda bestämmelser kräver det, från de grunder för läroplanen för gymnasieutbildningen som Utbildningsstyrelsen beslutar om med stöd av 12 § 1 mom.

Beviljande av en särskild utbildningsuppgift förutsätter, förutom ett allmänt behov av gymnasieutbildning, ett sådant behov av att ordna utbildning enligt 1 mom. som anknyter till fördjupande av kunnandet och skapande av mångsidiga studiemöjligheter. En ytterligare förutsättning är att sökanden har yrkesmässiga och ekonomiska förutsättningar att ordna utbildning enligt den särskilda utbildningsuppgiften.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av en särskild utbildningsuppgift och av en riksomfattande utvecklingsuppgift som eventuellt ingår i den och om innehållet i den riksomfattande utvecklingsuppgiften kan utfärdas genom förordning av statsrådet.

7 §

Uppföljning av uppfyllandet av förutsättningarna för en särskild utbildningsuppgift och återkallande av uppgiften

Undervisnings- och kulturministeriet uppföljer regelbundet att förutsättningarna för en särskild utbildningsuppgift och en riksomfattande utvecklingsuppgift som ingår i den uppfylls.

Undervisnings- och kulturministeriet kan återkalla en särskild utbildningsuppgift och en riksomfattande utvecklingsuppgift som ingår i den, om verksamhet enligt den särskilda utbildningsuppgiften inte längre ordnas, om den inte längre uppfyller de krav för beviljande av en särskild utbildningsuppgift som anges i 6 § 3 mom. eller om verksamheten ordnas så att den väsentligt strider mot denna lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

8 §

Samarbete och anskaffning av utbildning

Utbildningsanordnaren ska samarbeta med anordnare av grundläggande utbildning, gymnasieutbildning, yrkesutbildning, **fritt bildningsarbete** och **andra** anordnare av **övrig** utbildning, högskolor samt med aktörer inom arbets- och näringslivet.

Utbildningsanordnaren kan komplettera utbildningen som ordnas genom att skaffa undervisning som avses i denna lag och andra tjänster av en annan anordnare av gymnasieutbildning eller övrig utbildning, en högskola, någon annan offentlig aktör eller någon annan privat registrerad sammanslutning eller stiftelse. Utbildningsanordnaren svarar för att den undervisning och de tjänster som den skaffat ordnas i enlighet med denna lag.

9 §

Uppdragsutbildning

En utbildningsanordnare i vars tillstånd enligt 3 § ingår rätt att ordna utbildning som avses i 17 § i lagen om anordnande av studentexamen och som leder till International Baccalaureate-examen får ordna undervisning som leder till sådan examen för studerande som kommer till Finland, om utbildningen beställs och finansieras av en annan stat, en internationell organisation eller en finländsk eller utländsk offentlig sammanslutning, stiftelse eller privat sammanslutning (*uppdragsutbildning*).

Uppdragsutbildning får inte ordnas för medborgare i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller för personer som jämställs med medborgare i en medlemsstat i Europeiska unionen med stöd av ett avtal som Europeiska unionen och dess medlemsstater har ingått med en annan avtalspart, eller för deras familjemedlemmar. Uppdragsutbildning får inte heller ordnas för personer som har i utlänningslagen (301/2004) avsett EU-blåkort, kontinuerligt eller permanent uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, eller för deras familjemedlemmar. I fråga om begreppet familjemedlem tillämpas definitionen i utlänningslagen. På den som deltar i uppdragsutbildning tillämpas inte 1 § 2 mom., 10 §, 15 och 16 §, 19—22 §, 28 § 3 mom., 32 § 1 mom. och 34 § 2 mom.

Anordnandet av uppdragsutbildning får inte dra ner på den övriga gymnasieutbildning som utbildningsanordnaren ordnar i enlighet med denna lag.

Utbildningsanordnaren ska av den som beställer utbildningen ta ut en sådan avgift för ordnandet av uppdragsutbildningen som åtminstone täcker kostnaderna för utbildningen. Avgiften ska även täcka kostnaderna för de studiesociala förmåner som avses i 35 §. Utbildningsanordnaren ska rikta avkastningen av uppdragsutbildningen till sin egen utbildningsverksamhet. Den som har beställt utbildningen har rätt att av de studerande som deltar i uppdragsutbildningen ta ut avgifter i enlighet med lagstiftningen i beställarens placeringsstat eller i enlighet med beställarens praxis. På undervisning som ordnas som uppdragsutbildning tillämpas inte lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009).

Som studerande i uppdragsutbildning kan utbildningsanordnaren anta den som har tillräckliga förutsättningar för att genomföra de studier som avses i 1 mom.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

3 kap.

Undervisning

10 §

Lärokursernas målsatta tider, dimensionering och omfattning

Gymnasieutbildningen utgör en lärokurs vars målsatta tid är tre år. Gymnasieutbildning ordnas separat för unga och vuxna med olika lärokurser. Studierna som hör till lärokursen för unga dimensioneras för heltidsstudier och studierna som hör till lärokursen för vuxna dimensioneras för deltidstudier. Utbildningen som förbereder för gymnasieutbildning utgör en lärokurs vars målsatta tid är ett år.

Grunden för dimensioneringen av lärokurserna och studierna som hör till dem är en studiepoäng. Närmare bestämmelser om dimensioneringen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Lärokursen för gymnasieutbildning för unga omfattar 150 studiepoäng och lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna omfattar 88 studiepoäng. Lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning omfattar 50 studiepoäng.

11 §

Lärokursens innehåll

I gymnasieutbildningens lärokurs ingår studier i modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk, matematisk-naturvetenskapliga studier, humanistisk-samhälleliga studier, studier i religion eller livsåskådningskunskap och studier i konst- och färdighetsämnen (*läroämnesgrupper*) samt studiehandledning. För studerande som avlägger gymnasieutbildningen enligt lärokursen för vuxna är dock studierna i konst- och färdighetsämnen frivilliga.

Gymnasieutbildningens lärokurs kan innefatta tematiska studier som utvecklar den mångsidiga kompetensen. Gymnasieutbildningens lärokurs kan också innehålla studiehelheter som genomfås i olika läroämnesgrupper eller läroämnena och som innefattar ett arbete som påvisar särskilt kunnande och intresse (*gymnasiediplom*).

Lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning innefattar studier i finska eller svenska och vid behov i andra språk, andra studier som ger färdigheter som behövs i gymnasieutbildningen samt studiehandledning. Lärokursen kan också innefatta studier som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs i fråga om den utbildning som avses i denna lag om de allmänna riksomfattande målen, läroämnena som hör till läroämnesgrupperna, studiernas struktur samt omfattningen på de studier som avses i 1—3 mom.

Lärokursen för gymnasieutbildning och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning kan även på det sätt som bestäms i utbildningsanordnarens läroplan innefatta andra studier som lämpar sig för gymnasiets uppgift än de som föreskrivs genom förordning av statsrådet. Studierna är valfria för den studerande.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

12 §

Läroplan

Utbildningsstyrelsen bestämmer om målen och de centrala innehållen i studierna som föreskrivs om i den statsrådsförordning som avses i 11 § 4 mom., med undantag för de tematiska studier som avses i 11 § 2 mom. (*grunder för läroplanen*). Grunderna för läroplanen fastställs separat för lärokurserna för gymnasieutbildning för unga och för vuxna och för lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning.

Utbildningsanordnaren ska utarbeta en läroplan som bestämmer om genomförandet av undervisningen, handledningen av studierna och stödet för lärandet, studieavsnitten som erbjuds de studerande och studieprestationerna som förutsätts för att delta i dem samt om noggrannare mål för och innehåll i undervisningen. Läroplanen godkänns separat för lärokurserna för gymnasieutbildning för unga och för vuxna och för lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning samt separat för undervisning som ges på finska, svenska, samiska och vid behov på andra språk.

För gymnasieutbildning och grundläggande utbildning som avses i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) kan en gemensam läroplan utarbetas med tillstånd av undervisnings- och kulturministeriet.

13 §

Ordnanande av studierna

Utbildningsanordnaren beslutar om ordnande och formerna för ordnande av den utbildning som avses i denna lag enligt de villkor som anges i tillståndet enligt 3 §.

Utbildningsanordnaren ska ordna undervisningen och handledningen av studierna enligt lärokursen så att gymnasieutbildningens lärokurs kan slutföras på tre år och så att lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning kan slutföras på ett år. När studierna ordnas ska utbildningsanordnaren säkerställa att målen för utbildningen uppnås och att den studerandes förutsättningar att slutföra lärokursen och avlägga studentexamen inte äventyras.

Undervisningen och handledningen av studierna enligt lärokursen ska ordnas så att den studerande har möjlighet till individuella val som gäller studierna vid den egna läroanstalten samt genom att utnyttja undervisning som ges av utbildningsanordnarens övriga läroanstalter, av högskolor och av andra utbildningsanordnare. En del av studierna i gymnasieutbildningens lärokurs ska ordnas i samarbete med en eller flera högskolor. Undervisningen enligt lärokursen ska ordnas så att den studerande har möjlighet att utveckla sitt internationella kunnande samt sitt arbetslivs- och företagarkunnande.

Utbildningsanordnaren ska årligen sammanställa en på läroplanen baserad plan i vilken bestäms om det allmänna ordnandet av undervisningen, undervisningstimmarna, arbetstiderna, utbildningsanordnarens samarbete och anskaffning av utbildning som avses i 8 §, sådana självständiga studier som avses i 25 § 1 mom. samt andra nödvändiga ärenden som anknyter till ordnandet av undervisningen.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

14 §

Undervisningsspråk

Läroanstaltens undervisningsspråk är finska eller svenska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, rommani eller teckenspråk eller något annat språk som anges i tillståndet enligt 3 §.

En del av undervisningen i gymnasieutbildningens lärokurs kan också ges på något annat undervisningsspråk än det som avses i 1 mom., om detta inte äventyrar den studerandes möjligheter att följa undervisningen och slutföra lärokursen och avlägga studentexamen.

15 §

Undervisning i modersmålet

Som modersmål undervisas enligt läroanstaltens undervisningsspråk finska eller svenska eller samiska enligt den studerandes modersmål.

Som modersmål kan också undervisas rommani, teckenspråk eller ett annat språk som är den studerandes modersmål.

Närmare bestämmelser om undervisning i modersmålet utfärdas genom förordning av statsrådet.

16 §

Undervisning i religion och livsåskådningskunskap

Utbildningsanordnaren ska ge religionsundervisning enligt den religion som flertalet av de studerande omfattar. Undervisningen ordnas då i enlighet med till vilket religionssamfund flertalet av de studerande hör. De studerande som hör till detta religionssamfund deltar i undervisningen i sin egen religion. En studerande som inte hör till detta religionssamfund kan om han eller hon så önskar delta i nämnda religionsundervisning.

För minst tre studerande som hör till evangelisk-lutherska kyrkan eller för minst tre studerande som hör till ortodoxa kyrkosamfundet och som inte deltar i den religionsundervisning som avses i 1 mom. ordnas undervisning i deras egen religion.

För minst tre studerande som hör till andra religionssamfund än de som nämns i 2 mom. och som inte deltar i den religionsundervisning som avses i 1 mom. ordnas undervisning i deras egen religion om de studerande begär detta.

Om en studerande hör till flera än ett religionssamfund beslutar den studerande i vilken religion han eller hon ska undervisas.

En studerande som inte hör till något religionssamfund och som inte deltar i religionsundervisning enligt 1 mom. ska undervisas i livsåskådningskunskap. En studerande som hör till ett religionssamfund och för vilken inte ordnas undervisning i hans eller hennes egen religion ska på begäran av den studerande undervisas i livsåskådningskunskap. Utbildningsanordnaren ska ordna undervisning i livsåskådningskunskap om det finns minst tre studerande som har rätt till sådan undervisning.

En studerande som inte hör till något religionssamfund kan delta även i sådan av utbildningsanordnaren ordnad religionsundervisning som på basis av den fostran som den studerande åtnjuter och den studerandes kulturella bakgrund uppenbarligen motsvarar hans eller hennes religiösa åskådning.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

En studerande som inleder gymnasieutbildningen efter att ha fyllt 18 år får välja mellan religionsundervisning och undervisning i livsåskådningskunskap.

17 §

Undervisningens offentlighet

Undervisningen som avses i denna lag är offentlig. Rätten att åhöra undervisningen kan dock begränsas av grundad anledning.

18 §

Försök

Ett försök som är nödvändigt för att utveckla utbildningen eller undervisningen och där avvikelser görs från studiernas struktur och omfattning enligt den statsrådsförordning som utfärdats med stöd av 11 § 4 mom. samt från de grunder för läroplanen som avses i 12 § 1 mom. förutsätter ett försökstillstånd som beviljas av undervisnings- och kulturministeriet. Om försöket avviker endast från grunderna för läroplanen, beviljas försökstillstånd av Utbildningsstyrelsen.

Försökstillstånd beviljas efter utbildningsanordnarens ansökan. Tillstånd till ett försök kan beviljas en utbildningsanordnare som har förutsättningar att genomföra försöket på ett sätt som motsvarar dess syfte och utan att äventyra studerandenas undervisningsrelaterade rättigheter. Om flera utbildningsanordnarens läroanstalter deltar i samma försök, väljs skolorna ut så att de är så representativa som möjligt i regionalt och språkligt hänseende.

Studerande kan antas till undervisning enligt ett försök för högst tre på varandra följande år.

Utbildningsstyrelsen beslutar om programmet som följs i försöket.

4 kap.

Att söka sig till en läroanstalt och antagning som studerande

19 §

Att söka sig till en läroanstalt och ansökningsförfaranden

Den som söker till utbildning som avses i denna lag har rätt att söka till den läroanstalt han eller hon önskar.

Vid antagning av studerande till utbildning som avses i denna lag kan riksomfattande ansökningsförfaranden användas. Närmare bestämmelser om riksomfattande ansökningsförfaranden utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utbildningsanordnaren beslutar om kontinuerlig ansökan och därtill hörande ansökningstider och -förfaranden när det gäller fördelning av studieplatser som inte fördelas med riksomfattande ansökningsförfaranden.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

20 §

Antagning som studerande

Utbildningsanordnaren beslutar om antagning som studerande till läroanstalten.

Den studerande antas för att genomgå:

1) gymnasieutbildningens lärokurs för unga eller för vuxna samt för att avlägga studentexamen eller en sådan internationell examen som till nivån motsvarar studentexamen och som anknyter till en särskild utbildningsuppgift enligt 6 §,

2) studier i ett eller flera läroämnen som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs (*ämnesstuderande*), eller

3) lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 7 kap. i förvaltningslagen (434/2003) kan en sökande meddelas skriftligt om att han eller hon inte har blivit antagen om antagningen av studerande sker på basis av riksomfattande ansökningsförfaranden enligt 19 § 2 mom. Utbildningsanordnaren ska dock ge ett förvaltningsbeslut om antagning som studerande om sökanden begär detta skriftligt eller muntligt inom 30 dagar från det att han eller hon har fått ett sådant meddelande om studerandeantagningens resultat som avses i detta moment.

21 §

Förutsättningar för antagning som studerande

Som studerande till utbildning enligt denna lag kan antas den som har genomgått den grundläggande utbildningens lärokurs eller motsvarande tidigare lärokurs eller en utbildning utomlands som i landet i fråga ger behörighet för studier som motsvarar gymnasieutbildning. Som studerande kan av vägande skäl även antas den som utbildningsanordnaren annars anser ha tillräckliga förutsättningar att klara studierna. Med avvikelse från vad som föreskrivs i 45 § 2 mom. i förvaltningslagen ska beslutet om antagning som studerande i detta fall motiveras.

En förutsättning för antagning som studerande till utbildning som förbereder för gymnasieutbildning är förutom vad som föreskrivs i 1 mom. att

1) sökanden är en sådan invandrare som avses i lagen om främjande av integration (1386/2010) eller hans eller hennes modersmål är något annat än finska, svenska eller samiska enligt det befolkningsdatasystem som avses i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009),

2) sökanden inte har tillräckliga språkliga färdigheter att klara av gymnasiestudierna på finska eller svenska,

3) sökanden har som mål att genomgå gymnasieutbildningens lärokurs efter den förberedande utbildningen, och

4) sökanden inte har avlagt en högskoleexamen.

22 §

Grunder för antagning som studerande

Vid antagningen av studerande ska jämlika antagningsgrunder tillämpas.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

I gymnasieutbildning för unga används sökandenas tidigare studieframgång och ansökningssönskemål som grund för antagning som studerande. Utbildningsanordnaren beslutar om att ordna eventuella antagnings- eller lämplighetsprov och andra tilläggsprov. Närmare bestämmelser om antagningsgrunderna och hur de betonas i studerandeantagningen utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

Utbildningsanordnaren beslutar om grunderna för antagning som studerande vid antagning av studerande till en internationell examen som till nivån motsvarar studentexamen och som följer en särskild utbildningsuppgift enligt 6 § och till studier som förbereder för en sådan examen, om inte annat föreskrivs i undervisnings- och kulturministeriets förordning som avses i 2 mom.

Utbildningsanordnaren beslutar om grunderna för antagning som studerande till gymnasieutbildning för vuxna, studier i ett eller flera läroämnen som hör till gymnasieutbildningens lärokurs och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning. En sökande som är under 18 år kan antas för att genomgå lärokursen för gymnasieutbildning för vuxna endast av grundad anledning som har samband med sökandens hälsotillstånd eller personliga livssituation. Den grundade anledningen ska specificeras i beslutet om antagning som studerande.

5 kap.

Den studerandes rättigheter och skyldigheter

23 §

Studierätt

Den studerandes studierätt börjar vid en tidpunkt som utbildningsanordnaren bestämmer.

Den studerande har rätt att slutföra gymnasieutbildningens lärokurs på högst fyra år och lärokursen för utbildningen som förbereder för gymnasieutbildning på högst ett år, om inte utbildningsanordnaren beviljar den studerande extra tid för slutförande av studierna på grund av sjukdom, skada eller någon annan särskild orsak.

Den studerande har rätt att tillfälligt avbryta sin studierätt för den tid som han eller hon fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen (1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller får sjukdagpenning eller moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004). Därtill kan studierätten på den studerandes begäran tillfälligt avbrytas av någon annan grundad anledning.

Utbildningsanordnaren beslutar om beviljande av extra tid och om tillfälligt avbrytande av studierätt efter den studerandes ansökan.

24 §

Studierättens upphörande

En studerande som inte har slutfört sina studier inom den tid som föreskrivs i 23 § 2 mom. eller inom den extra tid som beviljats och en studerande som inte har beviljats extra tid för att slutföra studierna, förlorar sin studierätt. Studierätten förloras även av en studerande som utan att anmäla

Betänkande KuUB 2/2018 rd

giltigt skäl uteblir från undervisningen och om det är uppenbart att han eller hon inte har för avsikt att fortsätta studierna.

Om den studerande själv skriftligen meddelar utbildningsanordnaren att han eller hon avgår upphör studierätten från den dag som meddelandet anländer hos utbildningsanordnaren, eller vid en senare tidpunkt som den studerande meddelar.

Utbildningsanordnaren ger ett separat beslut om att studierätten upphör.

25 §

Rätt till undervisning och handledning av studierna

Den studerande har rätt att få undervisning **enligt läroplanen** på det sätt som bestäms i utbildningsanordnarens läroplan. Det kan förutsättas att en del av studierna som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs studeras självständigt om detta inte äventyrar uppnåendet av målen för utbildningen och den studerandes förutsättningar att slutföra lärokursen och avlägga studentexamen. Efter ansökan kan den studerande under samma förutsättningar även beviljas tillstånd att genomgå studier självständigt.

En studerande som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs har rätt att regelbundet få förutom sådan studiehandledning som avses i 11 § 1 mom. även personlig handledning enligt sina behov och annan handledning som anknyter till studierna och ansökan till fortsatta studier.

En studerande vars studierätt för att genomgå gymnasieutbildningens lärokurs håller på att upphöra eller som har meddelat att han eller hon avbryter studierna, har rätt att få handledning för ansökan till andra studier.

Den som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs och som inte har fått en plats för fortsatta studier i examensinriktad utbildning har rätt att få handledning som anknyter till ansökan till studier och karriärplanering under det år som följer på året då lärokursen slutfördes. För handledningen ansvarar den utbildningsanordnare i vars läroanstalt lärokursen slutfördes.

26 §

Individuell studieplan

För att stöda gymnasiestudiernas framskridande och övergången till fortsatta studier och arbetslivet utarbetar en studerande som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs en individuell studieplan som innehåller en studieplan, en plan för studentexamen och en plan för fortsatta studier och karriären.

Planen utarbetas i början av studierna med stöd av läroanstaltens undervisningspersonal och uppdateras regelbundet när studierna framskrider.

27 §

Identifiering och erkännande av kunnande

I samband med att den studerandes individuella studieplan utarbetas har utbildningsanordnaren som uppgift att utreda och identifiera den studerandes tidigare förvärvade kunnande på basis av en utredning som den studerande framlägger.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

Utbildningsanordnaren ska erkänna studier enligt 11 § som avlagts vid en annan läroanstalt som ger utbildning enligt denna lag och tillgodoräkna dem som en del av gymnasieutbildningens lärokurs. Utbildningsanordnaren ska också erkänna kunnande som förvärvats på annat håll och som motsvarar målen och innehållen i läroplanen.

I fråga om erkännande av den studerandes kunnande iakttas vad som föreskrivs i 37 och 38 § om bedömning och beslut om bedömning. Vid behov ska kunnandet visas på det sätt som utbildningsanordnaren bestämmer.

Beslut om erkännande av kunnande ska på särskild begäran fattas innan de studier eller en studiehelhet som gäller kunnande som ska tillgodoräknas inleds.

Utbildningsstyrelsen utfärdar närmare föreskrifter om erkännande av kunnande och förfaranden i samband med det.

28 §

Stöd för lärandet

En studerande som på grund av särskilda språkliga svårigheter eller andra inlärningssvårigheter har svårt att genomgå studierna har rätt att få specialundervisning och annat stöd för lärandet enligt individuella behov. Stödåtgärderna genomförs i samarbete av undervisningspersonalen.

Stödbehovet ska bedömas i början av studierna samt regelbundet när studierna framskrider. Stödåtgärderna antecknas på den studerandes begäran i den studerandes individuella studieplan.

Om den studerandes rätt till assistenttjänster som studierna förutsätter, särskilda hjälpmedel och andra tjänster föreskrivs separat.

29 §

Avvikande studiearrangemang

Studierna för en studerande kan efter den studerandes ansökan eller med den studerandes samtycke delvis ordnas på annat sätt än vad som bestäms och föreskrivs i denna lag eller med stöd av den, om

- 1) den studerande till någon del redan anses ha kunskaper och färdigheter som motsvarar lärokursen för gymnasieutbildningen,
- 2) det med hänsyn till den studerandes förhållanden och tidigare studier till någon del är oskäligt att den studerande ska genomgå lärokursen för gymnasieutbildningen,
- 3) det är motiverat av skäl som har samband med den studerandes sjukdom eller skada eller något annat skäl som gäller hälsotillståndet.

30 §

Den studerandes skyldigheter

En studerande är skyldig att delta i undervisningen om det inte finns en grundad anledning för frånvaro. Utbildningsanordnaren beslutar om förfaranden som gäller en studerandes frånvaro.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

Den studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. Den studerande ska låta bli att mobba andra och undvika aktiviteter som kan äventyra säkerheten och hälsan för andra studerande, läroanstaltsgemenskapen eller studiemiljön. Om disciplin föreskrivs i 7 kap.

31 §

Samarbetet mellan hemmet och läroanstalten

Vid ordnande av studier som hör till gymnasieutbildningens lärokurs för unga ska utbildningsanordnaren samarbeta med de studerandes vårdnadshavare. Vårdnadshavarna ska tillräckligt ofta ges information om den studerandes arbete och studiernas framskridande. Utbildningsanordnaren ska regelbundet utreda de studerandes vårdnadshavares åsikter om läroanstaltens och utbildningsanordnarens verksamhet.

I grunderna för läroplanen som avses i 12 § fastställer Utbildningsstyrelsen de centrala principerna som iakttas i samarbetet mellan hemmet och läroanstalten.

I läroplanen enligt 12 § beslutar utbildningsanordnaren om genomförandet av samarbetet mellan hemmet och läroanstalten.

32 §

Studerandevård

I lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) bestäms om studerandevård.

I grunderna för läroplanen som avses i 12 § bestämmer Utbildningsstyrelsen om de centrala principerna för studerandevården som ordnas i gymnasieutbildning för unga och om målen för studerandevården som hör till undervisningsväsendet. Utbildningsstyrelsen bereder föreskrifterna som gäller studerandevården i samarbete med Institutet för hälsa och välfärd.

I läroplanen som avses i 12 § bestämmer utbildningsanordnaren om genomförandet av studerandevården. De delar av läroplanen som gäller studerandevården ska utarbetas i samarbete med de kommunala myndigheter som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av social- och hälsovården.

33 §

Säkerställande av de studerandes möjligheter att påverka och studerandekår

Utbildningsanordnaren ska säkerställa att studerandena har möjlighet att påverka utbildningsanordnarens verksamhet som avses i denna lag och utvecklingen av den samt att delta i beredningen av beslut som gäller de studerande och påverkar deras ställning.

Varje läroanstalt där det ordnas utbildning enligt denna lag ska ha en studerandekår som består av läroanstaltens studerande. Utbildningsanordnarens olika läroanstalter kan också ha en gemensam studerandekår. Studerandekårens uppgift är att främja samarbetet mellan de studerande, öka de studerandes påverkningssmöjligheter och delaktighet och utveckla samarbetet mellan de studerande och utbildningsanordnaren. Studerandekåren bidrar även till att förbereda de studerande för ett aktivt och kritiskt medborgarskap. Utbildningsanordnaren ska säkerställa tillräckliga verksamhetsförutsättningar för studerandekåren.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

Förutom genom studerandekårsverksamhet ska utbildningsanordnaren även på andra sätt säkerställa de studerandes möjligheter att delta och påverka de ärenden som avses i 1 mom. Utbildningsanordnaren ska informera de studerande om tillgängliga sätt att delta och påverka.

Den verksamhet som avses i denna paragraf ska planeras som en del av läroplanen och övriga planer som grundar sig på läroplanen eller i samband med dem.

34 §

Avgifter som tas ut av de studerande

Undervisningen och handledningen som hör till utbildning enligt denna lag är avgiftsfria för den studerande och antagnings- och lämplighetsprov som anknyter till antagningen av studerande är avgiftsfria för den sökande, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Avgifter kan tas ut av sådana ämnesstuderande som avses i 20 § 2 mom. 2 punkten och för sådana prov i en särskild examen som avses i 36 § 2 mom. Därtill kan skäliga avgifter tas ut för undervisning som ordnas utomlands och för undervisning som en privat sammanslutning eller stiftelse på basis av en särskild utbildningsuppgift som beviljats av undervisnings- och kulturministeriet ger på ett annat undervisningsspråk än finska, svenska, samiska, rommani eller teckenspråk.

Närmare bestämmelser om avgifter som tas ut för offentligrättsliga prestationer för utbildning enligt denna lag utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av vad som föreskrivs om avgifter som tas ut för offentligrättsliga prestationer i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

Om en i denna lag avsedd avgift som tas ut av en studerande inte är betald på förfallodagen, får årlig dröjsmålsränta tas ut från förfallodagen med iakttagande av räntelagen (633/1982). Avgiften är direkt utsökningsbar och bestämmelser om indrivning av den finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

35 §

Studiesociala förmåner

I gymnasieutbildning avsedd för unga har den studerande rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen kräver att den studerande är närvarande på en utbildningsplats som utbildningsanordnaren anvisar. Vid utbildning som med stöd av 4 § 2 mom. ordnas som internatutbildning har den studerande dessutom dagligen rätt till andra, tillräckliga måltider.

Det är avgiftsfritt för den studerande att bo i studieboendestäder som utbildningsanordnaren anvisar.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

6 kap.

Slutförande av lärokursen och bedömning av studerande

36 §

Slutförande av lärokursen

Gymnasieutbildningens lärokurs eller lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning slutförs när studierna som hör till lärokursen har slutförts på det sätt som föreskrivs i den statsrådsförordning som avses i 11 § 4 mom. med beaktande därtill av en eventuell särskild utbildningsuppgift enligt 6 § eller ett försökstillstånd enligt 18 §.

Den som inte antagits som en sådan studerande som avses i 20 § kan slutföra gymnasieutbildningens lärokurs eller en del av den i prov som verkställs och bedöms av den utbildningsanordnare som avses i denna lag (*särskild examen*). Den som deltar i prov för en särskild examen ska visa att hans eller hennes kunskaper och färdigheter, oavsett hur de har förvärvats, i de olika läroämnena motsvarar de kunskaper och färdigheter som ingår i gymnasieutbildningens lärokurs för vuxna.

37 §

Grunder för bedömning av studerande

Studerandenas arbete, lärande och kompetensutveckling ska bedömas mångsidigt. Syftet med bedömningen är att leda och sporra studerandena i deras studier och att utveckla deras förutsättningar för självbedömning. Den studerande har rätt att få uppgifter om bedömningsgrunderna och hur de har tillämpats på honom eller henne. Den studerande ska under gymnasiestudiernas tid ges en möjlighet till självbedömning.

När ett studieavsnitt enligt läroplanen genomgås ska den studerandes arbete, lärande och kompetensutveckling bedömas i förhållande till målen för studieavsnittet. Den studerande ska få respons på hur hans eller hennes lärande har utvecklats. I läroplanen bestäms om genomförandet av bedömningen och responsen som ges i samband med den.

Ett studieavsnitt enligt läroplanen bedöms när den har slutförts. En studerande som inte har slutfört ett studieavsnitt med godkänt resultat ska beredas möjlighet att visa att han eller hon inhämtat sådana kunskaper och färdigheter som förutsätts för studieavsnittet. När studierna som hör till gymnasieutbildningens lärokurs har slutförts ges ett vitsord för lärokursen i varje läroämne som slutbedömning. En studerande som inte har godkänts i ett ämne eller som önskar höja sitt vitsord ska ges möjlighet att slutföra lärokursen i ämnet med godkänt resultat eller att höja sitt vitsord. Stödåtgärder enligt 28 § och avvikande sätt att ordna studierna enligt 29 § kan beaktas i bedömningen av ett studieavsnitt och i slutbedömningen.

I språkundervisningen ska den studerandes muntliga språkkunskaper bedömas utöver de övriga delområdena inom språkkunskapen. De muntliga språkkunskaperna kan bedömas genom ett separat prov.

Bestämmelser om vitsordsskalan som används vid bedömningen av den studerande utfärdas genom förordning av statsrådet. I grunderna för läroplanen ger Utbildningsstyrelsen närmare fö-

Betänkande KuUB 2/2018 rd

reskrifter om bedömningen av studerande samt om användning av prov i muntliga språkkunskaper, innehållet i provet och bedömning av det.

38 §

Beslut om bedömning av en studerande

Beslut om bedömningen av varje enskilt studieavsnitt görs av den studerandes lärare eller, om lärarna är många, av lärarna gemensamt. Beslut om slutbedömningen för ett läroämne görs av rektorn och den studerandes lärare gemensamt.

39 §

Betyg

En studerande som har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs ges ett avgångsbetyg. För slutförande av lärokursen för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning ges ett betyg.

Ett betyg över de studier som har slutförts ges till en studerande vars studierätt har upphört medan lärokursen för gymnasieutbildning eller utbildning som förbereder för gymnasieutbildning genomgås. För en ämnesstuderande och en studerande som delvis har slutfört gymnasieutbildningens lärokurs i en särskild examen ges ett betyg över slutförda lärokurser i läroämnena och övriga studier.

Som bilaga till betygen som avses i 1 och 2 mom. ges därtill ett separat betyg om slutförande av gymnasiediplom och provet i muntliga språkkunskaper.

I grunderna för läroplanen bestämmer Utbildningsstyrelsen om uppgifterna som antecknas på betygen och om andra bilagor till betygen än de som avses i 3 mom.

7 kap.

Trygg studiemiljö

40 §

Rätt till en trygg studiemiljö

Den studerande har rätt till en trygg studiemiljö. Utbildningsanordnaren ska skydda den studerande från mobbning, våld och trakasserier.

Till läroanstalten får inte medföras och under arbetsdagen får inte innehas sådana föremål eller ämnen som enligt någon annan lag inte får innehas eller med vilka den egna eller någon annans säkerhet kan äventyras eller som särskilt lämpar sig för att skada egendom och i fråga om vilka det inte finns någon godtagbar orsak för att de ska få innehas.

I samband med att läroplanen utarbetas ska utbildningsanordnaren utarbeta en plan för användning av disciplinära åtgärder och de tillhörande förfaringssätten och ge anvisningar för hur planen ska användas. Utbildningsstyrelsen ska i grunderna för läroplanen ta in bestämmelser om hur planerna ska utarbetas.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

I avsikt att främja den interna ordningen, ostörda studier samt trygghet och trivsel i läroanstalten ska utbildningsanordnaren godkänna en ordningsstadga eller meddela andra ordningsbestämmelser som ska tillämpas vid läroanstalten.

Den ordningsstadga och de andra ordningsbestämmelser som avses i 4 mom. får innehålla sådana regler om praktiska arrangemang och ett korrekt uppförande som är nödvändiga för tryggheten och trivseln i läroanstalten samt närmare bestämmelser om de föremål och ämnen som avses i 2 mom. och om deras användning och förvaring. Dessutom kan regler meddelas om hur läroanstaltens egendom får hanteras och om hur man får vistas och röra sig i läroanstaltens lokaler och på läroanstaltens område.

Det som bestäms i 3 mom. gäller inte grunderna för läroplanen eller själva läroplanerna inom vuxenutbildningen. Någon ordningsstadga eller andra ordningsbestämmelser behöver inte heller godkännas för vuxenutbildningen.

41 §

Disciplin

En studerande som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen eller gör sig skyldig till fusk kan ges en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om den studerande fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter en skriftlig varning, kan den studerande avstängas från läroanstalten för viss tid, högst ett år, samt sägas upp från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna. Ovan nämnda åtgärder är disciplinära straff.

En studerande som stör undervisningen kan bli tillsagd att lämna klassrummet eller ett annat rum där undervisningen ges för den tid som återstår av lektionen, eller en tillställning som arrangeras av läroanstalten.

En studerande kan förvägras rätt att delta i undervisningen för högst tre arbetsdagar, om det föreligger en risk för att säkerheten för en annan studerande eller för en person som arbetar vid läroanstalten eller i ett annat undervisningsutrymme äventyras av elevens våldsamma eller hotfulla beteende eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras oskäligt mycket på grund av den studerandes störande uppförande.

Om en studerande är föremål för rannsakan med anledning av brott, kan den studerande för den tid som rannsakan pågår avstängas från studierna om detta är motiverat med hänsyn till det brott som han eller hon misstänks ha gjort sig skyldig till eller omständigheter som har samband med detta.

42 §

Förfarandet i disciplinärenden och verkställighet av disciplinära straff

Innan ett beslut enligt 41 § 1 eller 4 mom. fattas ska den handling eller försummelse, eller det misstänkta brott eller den omständighet som hänför sig till detta och som åtgärden grundar sig på preciseras, den studerande höras samt annan behövlig utredning skaffas. Innan en studerande påförs disciplinstraff ska hans eller hennes vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. Om andra åtgärder enligt 41 § ska den studerandes vårdnadshavare underrättas och om att den studerande förvägras undervisning ska den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av so-

Betänkande KuUB 2/2018 rd

cialvården i den kommun där läroanstalten är belägen underrättas vid behov. Om åtgärder enligt 41 § 1 och 4 mom. ska ett beslut utfärdas och åtgärder enligt 41 § 2 och 3 mom. ska registreras.

Ett beslut om avstängning av en studerande för viss tid eller om uppsägning från elevhemmet kan verkställas även om det överklagats, om utbildningsanordnaren eller förvaltningsdomstolen inte beslutar något annat.

Ett beslut om verkställighet av ett icke lagakraftvunnet beslut och ett beslut om den tidpunkt då verkställigheten inleds ska fattas samtidigt som beslutet om avstängning för viss tid eller uppsägning från elevhemmet.

Beslut om avstängning från läroanstalten, uppsägning från elevhemmet, avstängning från studierna och tilldelande av en skriftlig varning fattas av det behöriga kollegiala organet hos utbildningsanordnaren eller, i enlighet med utbildningsanordnarens beslut, av rektorn. Rektorn kan ges rätt att besluta om avstängning från läroanstalten eller uppsägning från elevhemmet för en tid av högst tre månader.

Beslut om att i enlighet med 41 § 2 mom. uppmana en studerande att för den tid som återstår av lektionen lämna klassrummet eller något annat rum där undervisningen ges ska fattas av den lärare som håller lektionen eller undervisningstillfället. Beslut om att i enlighet med nämnda lagrum uppmana en studerande att lämna en tillställning som arrangeras av läroanstalten fattas av rektorn eller en lärare. Beslut om att i enlighet med 3 mom. i nämnda paragraf förvägra en studerande undervisning fattas av rektorn.

43 §

Avlägsnande av en studerande som uppför sig störande eller äventyrar säkerheten

Om en studerande inte följer en uppmaning att avlägsna sig enligt 41 § 2 mom. har rektorn och läraren rätt att avlägsna honom eller henne från klassrummet eller ett annat undervisningsutrymme, eller från en skoltillställning. Rektorn och läraren har också rätt att avlägsna en studerande från skolans område, om den studerande inte avlägsnar sig efter att ha fått veta att han eller hon avstängts från undervisningen enligt 41 § 2 och 3 mom.

Om en studerande som ska avlägsnas försöker förhindra detta genom att göra motstånd, har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel som behövs för att få honom eller henne avlägsnad och som med hänsyn till den studerandes ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en samlad bedömning av situationen kan anses vara försvarbara.

Rektorn och läraren kan i situationer som avses i 1 och 2 mom. agera tillsammans eller var för sig. Det är förbjudet att använda maktmedelsredskap för att avlägsna den studerande. En lärare eller rektor som har använt sig av maktmedel ska lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till utbildningsanordnaren.

Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen (39/1889).

44 §

Verkningarna av ett anhängigt åtal eller ett domstolsbeslut på ett disciplinärt förfarande

Under den tid då åtal mot en studerande är anhängigt vid en allmän domstol får inte ett disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas mot den studerande.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

Om en domstol har frikänt en studerande, får inte ett disciplinärt förfarande av samma skäl inledas eller fortsättas annat än på grund av ett sådant förfarande som inte kan betraktas som ett brott men som kan medföra en disciplinär bestraffning.

Om en domstol har dömt en studerande till straff, får han eller hon inte av samma skäl påföras disciplinstraff. En studerande kan dock avstängas för viss tid eller uppsägas från elevhemmet, om det med hänsyn till den studerandes brott eller omständigheter i samband med det är motiverat.

45 §

Rätt att omhänderta föremål och ämnen

Rektorn och en lärare har rätt att tillsammans eller var för sig under arbetsdagen frånta en studerande ett förbjudet föremål eller ämne enligt 40 § 2 mom.

Om en studerande som innehar ett föremål eller ämne som ska omhändertas försöker förhindra omhändertagandet genom att göra motstånd, har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att omhänderta föremålet eller ämnet och som med hänsyn till den studerandes ålder och situationens hotfullhet eller motståndets allvar och en samlad bedömning av situationen kan anses vara försvarbara. Rätten att använda maktmedel gäller enbart föremål och ämnen som äventyrar den studerandes eller andras säkerhet.

Maktmedelsredskap får inte användas vid omhändertagande enligt 1 eller 2 mom. Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

De rättigheter och skyldigheter som avses i denna paragraf gäller också under den tid som en studerande deltar i utbildning eller verksamhet enligt läroplanen eller någon annan plan som godkänts av utbildningsanordnaren och som utarbetats med stöd av denna lag.

46 §

Rätt att granska de studerandes saker

En lärare och en rektor har rätt att under arbetsdagen granska de saker som den studerande har med sig och de förvaringsutrymmen vid läroanstalten som den studerande förfogar över och att utföra en ytlig granskning av den studerandes kläder för att omhänderta ett föremål eller ämne som avses i 40 § 2 mom. och med vilket den egna säkerheten eller någon annans säkerhet kan äventyras, om det är uppenbart att den studerande innehar sådana föremål eller ämnen och den studerande trots begäran vägrar att överlämna dem eller inte på ett tillförlitligt sätt visar att han eller hon inte innehar sådana.

Den studerande ska meddelas orsaken till granskningen innan den utförs.

Granskning får utföras endast av en person som är av samma kön som den studerande. Vid granskningen ska förutom den som utför granskningen även en annan myndig person som hör till läroanstaltens personal närvara. På den studerandes begäran ska en person som hör till läroanstaltens personal och som den studerande utser närvara vid granskningen om denna person är tillgänglig.

Avvikelse från det sätt att utföra granskningen på som föreskrivs i 3 mom. får dock göras om det på grund av sakens brådskande natur är absolut nödvändigt med tanke på säkerheten.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

De rättigheter och skyldigheter som avses i denna paragraf gäller också under den tid som en studerande deltar i utbildning eller verksamhet enligt läroplanen eller någon annan plan som godkänts av utbildningsanordnaren och som utarbetats med stöd av denna lag.

47 §

Allmänna principer för omhändertagande och granskning

De åtgärder som avses i 45 och 46 § ska genomföras på ett så säkert sätt som möjligt. Åtgärderna får inte ingripa i den studerandes personliga integritet i större omfattning än vad som är nödvändigt för att trygga studier och säkerheten. Vid omhändertagande av föremål och ämnen och vid granskning av en studerande ska den diskretion som omständigheterna kräver iakttas. Åtgärderna ska planeras i läroanstalterna och anvisningar ska ges om användningen av dem.

En lärare eller rektor som använt sig av maktmedel enligt 45 § ska lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till utbildningsanordnaren. Granskning av en studerande och omhändertagande av föremål och ämnen ska registreras. En minderårig studerandes vårdnadshavare ska så fort som möjligt informeras om omhändertagande och granskning.

48 §

Överlämnande och förstörande av omhändertagna föremål och ämnen

Föremål och ämnen enligt 45 § som fråntagits en studerande ska överlämnas till den studerandes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare eller till den studerande själv om han eller hon är myndig. Föremålen och ämnena ska dock överlämnas till polisen eller till någon annan i lag föreskriven myndighet, om den studerande, dennes vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare inte har laglig rätt att inneha dem.

Före överlämnandet ska föremålet eller ämnet förvaras omsorgsfullt. Överlämnandet ska ske så fort som möjligt efter det att föremålet eller ämnet har omhändertagits. Narkotika, skjutvapen, vapendelar, patroner, projektiler, gassprejer och explosiva varor som har omhändertagits ska omedelbart överlämnas till polisen. De föremål och ämnen som ska överlämnas till den studerande överlämnas efter arbetsdagens slut.

Om vårdnadshavaren inte inom tre månader efter det att han eller hon fått meddelande om omhändertagandet avhämtar föremålet eller ämnet får det bevisligen förstöras. Överlämnande och förstörande av föremål och ämnen ska registreras.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

8 kap.

Ändringsökande

49 §

Begäran om omprövning

Omprövning av beslut som avses i denna lag får begäras hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen, om beslutet gäller

- 1) antagning som studerande,
- 2) beviljande av extra tid enligt 23 § 2 mom. eller studierättens upphörande enligt 24 §,
- 3) tillgodoräknande av slutförda studier,
- 4) avvikande studiearrangemang,
- 5) rätt att få undervisning i religion eller livsåskådningskunskap.

50 §

Sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen

Ett sådant beslut av en utbildningsanordnare som avses i denna lag och som gäller varning till en studerande, avstängning av en studerande för viss tid, uppsägning av en studerande från elevhemmet för viss tid eller för den tid som återstår av studierna, avhållande från studier för den tid som brottsundersökning pågår eller en förmån eller rättighet enligt 34 eller 35 § får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat föreskrivs i denna lag.

Ett beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning enligt 49 § får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag.

51 §

Tid för sökande av ändring

Besvär över ett beslut som gäller varning till en studerande, avstängning för viss tid, uppsägning från elevhemmet för viss tid eller slutgiltigt, avhållande från studier för den tid som brottsundersökning pågår eller ett ärende som avses i 50 § 2 mom. ska anföras och omprövning av ett ärende som avses i 49 § ska begäras inom 14 dagar från det att den studerande delgavs beslutet. Ärenden som avses i denna paragraf ska behandlas skyndsamt.

52 §

Besvärstillstånd

Om inte annat föreskrivs i denna lag, får ett beslut av förvaltningsdomstolen överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

53 §

Sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömning av en studerande

I ett beslut som avses i 37 och 38 § och som gäller bedömning av en studerande får ändring inte sökas genom besvär. En studerande kan hos rektorn begära ett nytt beslut om studieframstegen eller slutbedömningen inom två månader efter det att han eller hon fick del av beslutet. Skolans rektor och den studerandes lärare beslutar gemensamt om ny bedömning.

Den studerande får hos regionförvaltningsverket på det sätt som anges i förvaltningslagen inom 14 dagar från det att han eller hon fick del av beslutet begära omprövning av den nya bedömning som gjorts på begäran eller av ett avgörande genom vilket begäran har avslagits. Efter att ha tagit upp omprövningsbegäran till prövning kan regionförvaltningsverket ändra förvaltningsbeslutet, upphäva beslutet, avslå begäran om omprövning eller återförvisa ärendet till rektorn för ny behandling.

54 §

Besvärsförbud

Andra beslut som fattats med stöd av 41 § än beslut som gäller varning, avstängning för viss tid, uppsägning från elevhem eller avhållande från studier får inte överklagas genom besvär.

Ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket besvär som anförts i ett ärende enligt 49 § har avgjorts och ett beslut av ett regionförvaltningsverk genom vilket begäran om omprövning av ett ärende enligt 53 § har avgjorts får inte överklagas genom besvär.

55 §

Behörig förvaltningsdomstol och regionförvaltningsmyndighet

För undervisning som ordnas utomlands är den behöriga förvaltningsdomstolen Helsingfors förvaltningsdomstol och den behöriga regionförvaltningsmyndigheten Regionförvaltningsverket i Södra Finland.

9 kap.

Särskilda bestämmelser

56 §

Utvärdering av utbildningen och kvalitetsledning

Utbildningsanordnaren ansvarar för kvaliteten på den utbildning som ordnas och för kontinuerlig utveckling av kvalitetsledningen. Utbildningsanordnaren ska utvärdera sin utbildning och dess genomslag samt regelbundet delta i extern utvärdering av sin verksamhet och sina kvalitets-

Betänkande KuUB 2/2018 rd

ledningssystem. Utbildningsanordnaren ska offentliggöra de viktigaste resultaten av utvärderingarna som ordnats.

Bestämmelser om Nationella centret för utbildningsutvärdering finns i lagen om Nationella centret för utbildningsutvärdering (1295/2013).

Närmare bestämmelser om utvärderingen av utbildningen och dess utveckling utfärdas genom förordning av statsrådet.

57 §

Personal

Varje läroanstalt där det ordnas utbildning enligt denna lag ska ha en rektor som svarar för verksamheten.

En utbildningsanordnare ska ha ett tillräckligt antal lärartjänster eller lärare i arbetsavtalsförhållande. Vidare kan utbildningsanordnaren ha timlärare och annan personal.

Bestämmelser om behörighetsvillkoren för rektor och lärare utfärdas genom förordning av statsrådet. Regionförvaltningsverket kan av särskilda skäl bevilja dispens från behörighetsvillkoren.

58 §

Rätt att lämna uppgifter i ärenden som gäller en studerande

Den som har uppgifter om en studerandes hälsotillstånd och funktionsförmåga som är nödvändiga för skötseln av mottagarens uppgifter har trots sekretessbestämmelserna rätt att lämna ut uppgifterna till

1) rektorn för en läroanstalt och andra personer som ansvarar för säkerheten vid läroanstalten, för att en trygg studiemiljö ska kunna garanteras,

2) dem som ansvarar för studiehandledningen, för att kunna anvisa till andra studier eller stöd-tjänster,

3) dem som ansvarar för studerandehälsovården, för att trygga de studerandes hälsa och säkerhet och för att i förekommande fall anvisa till stödåtgärder,

4) polisen och den företrädare för utbildningsanordnaren som har det primära ansvaret för att utreda ett hot mot säkerheten, för att ett direkt hot mot säkerheten ska kunna bedömas eller om en studerande vid bedömning av hälsotillståndet konstateras utgöra en fara för andras säkerhet.

Den som fullgör uppgifter som avses i denna lag har oberoende av skyldigheten att iaktta sekretess rätt att till polisen anmäla uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av ett hot mot liv eller hälsa eller för förhindrande av en hotande gärning, om han eller hon vid fullgörandet av uppgifterna har fått kännedom om omständigheter som ger skäl att misstänka att någon löper risk att bli utsatt för våld.

Utlämnande av de uppgifter som avses i denna paragraf i en situation som avses i 1 mom. 2 punkten förutsätter dessutom den studerandes samtycke.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

59 §

Rätt till upplysningar

En utbildningsanordnare har vid skötseln av sina uppgifter rätt att av statliga och kommunala myndigheter få sådana statistikuppgifter och övriga motsvarande uppgifter som förutsätts för planering och ordnande av utbildningen.

Utbildningsanordnaren ska på begäran ge de statliga undervisningsförvaltningsmyndigheterna de uppgifter som de bestämmer och som krävs för utvärdering, utveckling, statistikföring och uppföljning av utbildningen.

60 §

Dataöverföring med hjälp av teknisk anslutning

Uppgifter ur de register som bildas i verksamhet som avses i denna lag får lämnas ut med hjälp av en teknisk anslutning till den som har rätt att få uppgifterna. Innan en sådan teknisk anslutning öppnas ska den som lämnar ut uppgifterna försäkra sig om att uppgifterna kommer att skyddas på ändamålsenligt sätt.

61 §

Finansiering

I lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet föreskrivs om finansiering som beviljas för verksamhet enligt denna lag.

För investeringsprojekt kan statsunderstöd också beviljas enligt statsunderstödslagen (688/2001). Statsbidragsmyndighet för investeringsprojekt är regionförvaltningsverket.

10 kap.

Ikraftträdande

62 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs gymnasielagen (629/1998), nedan kallad *den upphävda lagen*.

Denna lags 4 kap. tillämpas redan innan lagen träder i kraft vid antagning av studerande till utbildning som inleds efter ikraftträdandet av lagen.

En hänvisning till den upphävda lagen någon annanstans i lagstiftningen avser efter ikraftträdandet av denna lag en hänvisning till denna lag.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

63 §

Övergångsbestämmelser

Tillstånd att ordna utbildning som beviljats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft vid ikraftträdande av denna lag och utbildningsanordnarna som avses i den upphävda lagen får fortsätta sin verksamhet som utbildningsanordnare enligt denna lag. Undervisnings- och kulturministeriet kan utan en sådan ansökan som avses i 5 § 1 mom. ändra bestämmelserna som gäller en särskild utbildningsuppgift som beviljats med stöd av den upphävda lagen så att de följer denna lag och bestämmelser som har utfärdats med stöd av den.

Den upphävda lagens 7, 10—11, 17, 17 a, 22—23 och 27 §, 1—4 och 6—8 § i gymnasieförordningen (810/1998) och statsrådets förordning om de allmänna riksomfattande målen för och timfördelningen i den utbildning som avses i gymnasielagen (942/2014) tillämpas och en läroplan som utarbetats enligt den upphävda lagen och bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den iakttas ända tills Utbildningsstyrelsen beslutar om införande av grunder för läroplanerna enligt 12 § 1 mom. och läroplaner som utarbetats enligt dessa. Utbildningsstyrelsen ska godkänna grunderna för läroplanen enligt 12 § så att läroplaner som utarbetats enligt dessa tas i bruk senast den 1 augusti 2021.

Vid ikraftträdandet av denna lag och före grunder för läroplaner enligt denna lag och läroplaner som utarbetats på basis av dessa har tagits i bruk ska utbildningsanordnaren anta en studerande för att genomgå lärokursen för gymnasieutbildning eller för utbildning som förbereder för gymnasieutbildning enligt läroplaner som utarbetats på basis av grunder för läroplaner enligt den upphävda lagen.

Försök vars inledande har bestämts med stöd av den upphävda lagen före ikraftträdandet av denna lag slutförs enligt det försökstillstånd som har beviljats.

Studentexamensnämndens föreskrifter som har utfärdats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft ända tills studentexamensnämnden beslutar något annat.

64 §

Förordningar som förblir i kraft

Följande förordningar förblir alltjämt i kraft även till de delar som de har utfärdats med stöd av den upphävda lagen:

- 1) förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (986/1998),
- 2) statsrådets förordning om studentexamen (915/2005),
- 3) statsrådets förordning om utvärdering av utbildning (1061/2009),
- 4) statsrådets förordning om förfarandet vid ansökan till yrkesutbildning, gymnasieutbildning och förberedande utbildning efter den grundläggande utbildningen (294/2014),
- 5) undervisningsministeriets förordning om grunderna för vissa avgifter som tas ut av elever och studerande (1323/2001),
- 6) undervisningsministeriets förordning om grunderna för antagning av studerande i gymnasieutbildningen (856/2006),
- 7) undervisnings- och kulturministeriets förordning om studentexamensnämndens avgiftsbelagda prestationer (908/2010).

2.

Lag

om ändring av lagen om anordnande av studentexamen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om anordnande av studentexamen (672/2005) 1 §, 2 § 3 mom., 3 och 4 §, 6 § 3 mom., 8 § 2 mom. och 12 §, av dem 1 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 280/2016 och 3 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1229/2006, och
fogas till lagen nya 1 a, 1 b, 4 a, 6 a och 12 a § som följer:

1 §

Studentexamen

Studentexamen avläggs som avslutning på gymnasieutbildning enligt gymnasielagen (/). Den studerande som har avlagt examen har tillägnat sig de kunskaper och färdigheter som anges i läroplanen för gymnasieutbildningen och uppnått tillräcklig mognad enligt målen för gymnasieutbildningen. De som deltar i examen och i de prov som hör till den kallas i denna lag examinander.

Studentexamen avläggs på finska eller svenska enligt läroanstaltens undervisningsspråk.

Avläggande av studentexamen ger allmän behörighet för fortsatta studier vid högskolor på det sätt som föreskrivs i lagstiftningen om högskolor.

1 a §

Studentexamensnämnden

Undervisnings- och kulturministeriet tillsätter för tre år i sänder en studentexamensnämnd med uppgift att leda, ordna och genomföra studentexamen. Närmare bestämmelser om nämnden och dess uppgifter utfärdas genom förordning av statsrådet.

1 b §

Prov i studentexamen

I studentexamen ingår prov i modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik samt i naturvetenskapliga och humanistisk-samhälleliga läroämnen (*realämnen*).

Betänkande KuUB 2/2018 rd

Examinanderna ska avlägga provet i modersmål och litteratur samt enligt eget val tre prov av en grupp som består av provet i det andra inhemska språket, provet i ett främmande språk, provet i matematik och provet i realämnena (*obligatoriska prov*). Utöver de obligatoriska proven kan examinandena delta i ett eller flera extra prov.

Proven i studentexamen är skriftliga eller elektroniska. Muntliga uppgifter kan ingå i proven.

Närmare bestämmelser om proven i studentexamen och utarbetande av proven utfärdas genom förordning av statsrådet. Studentexamensnämnden bestämmer om innehållet i proven i studentexamen och om provarrangemangen.

2 §

Prov i modersmål och litteratur, prov med två olika svårighetsgrader och prov i främmande språk

Studentexamensnämnden beslutar i vilka främmande språk prov ordnas och i vilka språk prov med två olika svårighetsgrader ordnas.

3 §

Anordnande av prov

Proven i studentexamen ordnas samtidigt två gånger per år i läroanstalter som ger gymnasieutbildning.

En anordnare av gymnasieutbildning är skyldig att ordna proven i studentexamen också för den som tidigare avlagt studentexamen i utbildningsanordnarens gymnasium och som tar om ett prov som ingår i examen eller kompletterar sin examen samt för den som **tidigare har studerat vid utbildningsanordnarens gymnasium och** deltar i ett separat prov. I den utsträckning verksamhetsförutsättningarna tillåter ska proven i studentexamen också ordnas för andra personer. Om en utbildningsanordnare, i vars gymnasium en person avlagt studentexamen, inte längre ordnar gymnasieutbildning har den personen rätt att avlägga provet vid det gymnasium som är närmast hans eller hennes bostadsort.

Ansvarig för anordnandet av examen och proven vid läroanstalten är rektorn, som enligt 57 § 1 mom. i gymnasielagen svarar för gymnasiets verksamhet.

4 §

Förutsättningar att delta i prov

Deltagande i ett prov i studentexamen förutsätter att den som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs innan han eller hon deltar i ett prov har slutfört obligatoriska studier enligt den statsrådsförordning som avses i 11 § i gymnasielagen i det läroämne som provet gäller. Den som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs kan delta i ett prov i ett realämne som inte innehåller obligatoriska studier efter att ha slutfört fyra studiepoäng i läroämnets studier. Om provet i ett främmande språk bygger på en lärokurs som inte innehåller obligatoriska studier, kan den som

Betänkande KuUB 2/2018 rd

genomgår gymnasieutbildningens lärokurs delta i provet efter att ha slutfört sex studiepoäng i läroämnets studier.

Rektorn har till uppgift att säkerställa att examinandan uppfyller de föreskrivna villkoren för att delta i proven

Den som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs och som inte har läst de studier som avses i 1 mom., men som annars kan anses ha tillräckliga förutsättningar att klara provet kan av särskilda skäl delta i det genom beslut av rektorn.

4 a §

Rätt för andra än gymnasiestuderande att avlägga studentexamen

Andra än studerande som avlägger gymnasieutbildningens lärokurs får delta i studentexamen och studentexamensprov, om de har avlagt

- 1) gymnasieutbildningens lärokurs eller en motsvarande utländsk utbildning,
- 2) en yrkesinriktad grundexamen enligt lagen om yrkesutbildning (531/2017) eller en motsvarande tidigare examen,
- 3) en annan examen eller andra studier än de som avses i 2 punkten, förutsatt att examen eller studierna omfattar minst två år och bygger på den grundläggande utbildningen eller motsvarande tidigare lärokurs, samt de extra studier som föreskrivits av den nämnd som avses i 1 b §.

En studerande som avlägger en examen enligt 1 mom. 2 punkten kan delta i studentexamen medan han eller hon fortfarande studerar inom den grundexamensutbildningen. En studerande kan delta i examen tidigast efter att ha förvärvat kunskande som motsvarar minst 90 kompetenspoäng.

6 §

Avläggande av studentexamen

Studentexamen har avlagts när examinandan har blivit godkänd i de obligatoriska proven samt slutfört gymnasieutbildningens lärokurs eller en sådan annan examen eller utbildning som avses i 4 a §. Examen har avlagts utan hinder av underkänt vitsord i ett obligatoriskt prov, om vitsordet enligt studentexamensnämndens grunder inte hindrar att examensbetyg utfärdas och examinandan inte skriftligen har förbjudit att ett underkänt vitsord antecknas i betyget.

6 a §

Omtagning av prov

Ett godkänt prov får tas om utan begränsningar.

Medan examen avläggs har en examinand rätt att ta om ett underkänt prov tre gånger. Den som har avlagt examen får ta om ett underkänt prov utan begränsningar.

Närmare bestämmelser om förfaranden som gäller vid omtagning av prov utfärdas vid behov genom förordning av statsrådet.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

8 §

Bedömning av provprestationer

För proven i studentexamen ges separata vitsord, om vilka det föreskrivs närmare genom förordning av statsrådet. I ett prov kan enligt studentexamensnämndens beslut också ges en mer detaljerad bedömning än vitsordet. Studentexamensnämnden beslutar om principerna som iakttas vid bedömning av proven.

12 §

Examensbetyg och betyg över prov

Studentexamensbetyg utfärdas för en examinand som har avlagt examen på det sätt som föreskrivs i 6 och 7 §.

Genom förordning av statsrådet föreskrivs om vitsorden som antecknas i studentexamensbetyget, hur examensbetyget dateras och om andra betyg som ges över prov som hör till studentexamen.

För att ett betyg ska utfärdas krävs att de föreskrivna avgifterna för deltagande i examenstillfällena och prov har betalats.

12 a §

Avgifter som tas ut för studentexamen

Avgifter får tas ut för studentexamen och deltagande i prov som ingår i den. Bestämmelser om avgifter som tas ut för studentexamen och deltagande i prov som ingår i den utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet med iakttagande av vad som föreskrivs om avgifter som tas ut för offentligrättsliga prestationer i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

Denna lag träder i kraft den 20 .

På examinander som genomgår gymnasieutbildningens lärokurs och har antagits att genomgå lärokursen enligt en läroplan som gjorts upp utifrån grunderna för läroplanen enligt den upphävda gymnasielagen (629/1998) tillämpas de bestämmelser om förutsättningar för deltagande i prov som gällde innan denna lag trädde i kraft.

Innan denna lag träder i kraft tillämpas bestämmelserna i 6 a § vid anmälan till prov för studentexamen som ordnas hösten 2019.

3.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 1 § 1 mom. 1 punkten, 8 § 1 mom. och 24 § 10 mom., sådana de lyder, 1 § 1 mom. 1 punkten i lag 1410/2014, 8 § 1 mom. i lag 532/2017 och 24 § 10 mom. i lag 1486/2016, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om statsandelar och statsunderstöd som beviljas kommuner, samkommuner, registrerade sammanslutningar, stiftelser och statliga affärsverk för driftskostnader samt om annan finansiering av sådan verksamhet som regleras i

1) gymnasielagen (/),

8 §

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för utbildning som avses i gymnasielagen

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning utgör 57,30 procent och av driftskostnaderna för utbildning som förbereder invandrare och främmandespråkiga för gymnasieutbildning 50 procent av det belopp som fås när det belopp som beräknats enligt 2 och 3 mom. divideras med antalet invånare i hela landet och det därigenom erhållna beloppet multipliceras med kommunens invånarantal.

24 §

Priserna per enhet för gymnasier

De riksomfattande totalkostnaderna för den utbildning som avses i gymnasielagen utökas med 380 000 euro år 2019, 6 492 000 euro år 2020, 9 742 000 euro år 2021, 13 892 000 euro år 2022, 7 780 000 euro år 2023 och 4 530 000 euro år 2024.

Betänkande KuUB 2/2018 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .

Kommunens självfinansieringsandel av driftskostnaderna för gymnasieutbildning som föreskrivs om i 8 § 1 mom. tillämpas första gången vid beviljande av finansiering för gymnasieutbildningen för finansåret 2022. Kommunens självfinansieringsandel är 58,07 procent när finansieringen för finansåret 2019 fastställs, 58,04 procent när finansieringen för finansåret 2020 fastställs och 57,73 procent när finansieringen för finansåret 2021 fastställs.

Utskottets förslag till uttalande

1. *Riksdagen förutsätter att regeringen följer konsekvenserna av möjligheten att utan begränsning ta om prov för studentexamen.*

Helsingfors 1.6.2018

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuomo Puumala cent
vice ordförande Sari Multala saml
medlem Li Andersson vänst
medlem Ritva Elomaa saf (delvis)
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Marisanna Jarva cent
medlem Kimmo Kivelä blå (delvis)
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Mikaela Nylander sv
medlem Ulla Parviainen cent (delvis)
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Sami Savio saf
medlem Jani Toivola gröna
medlem Pilvi Torsti sd
medlem Raija Vahasalo saml
ersättare Timo Heinonen saml
ersättare Eeva-Maria Maijala cent
ersättare Mirja Vehkaperä cent.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.

Betänkande KuUB 2/2018 rd Reservation 1

RESERVATION 1

Motivering

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till gymnasielag samt lagar om ändring av lagen om anordnande av studentexamen och lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet är i många avseende behövlig och motiverad. Propositionen syftar bland annat till att göra gymnasieutbildningen mer attraktiv och ge bättre förutsättningar för fortsatta studier samt underlätta övergången till högskolenivån och främja gymnasisternas välfärd. Sannfinländarnas utskottsgrupp stöder dessa mål. I lagförslagen finns dock vissa praktiska aspekter som kräver fortsatt granskning.

Genom propositionen åläggs utbildningsanordnarna att erbjuda handledning som anknyter till ansökan till studier och karriärplanering till dem som fullgjort gymnasiet men inte fått någon plats för fortsatta utbildning. Likaså ska de som avbrutit gymnasiet erbjudas handledning för ansökan till andra studier. Sannfinländarnas utskottsgrupp menar att satsningarna på studiehandledning är välkomna, men yrkar på att utbildningsanordnarna ska beviljas de resurser som krävs för ett realistiskt genomförande av lagändringen.

Skyldigheten för den som ordnar gymnasieutbildning att samarbeta med andra utbildningsanordnare är välkommen och ökar gymnasisternas valmöjligheter. Vid sidan av högskolesamarbetet stärker, vilket understryks i utskottets betänkande, också samarbetet med skolor inom det fria utbildningsarbetet gymnasiernas möjligheter att erbjuda mångsidig utbildning överallt i landet oberoende av var gymnasiet är beläget och hur stort det är.

Sannfinländarnas utskottsgrupp framhåller att särskild vikt måste fästas vid att säkerställa förutsättningarna för små gymnasier. De små gymnasierna är mycket viktiga för den regionala jämlikheten. Studier vid ett litet gymnasium kan dessutom öka samhörigheten mellan de studerande och stärka trygghetskänslan.

Sannfinländarnas utskottsgrupp vill fästa uppmärksamheten vid att mobbning på gymnasiet måste åtgärdas i tid och effektivare än i dag. Gymnasiets rektor och lärare bör åläggas skyldighet att ingripa mot mobbning, våld och trakasserier i skolan eller på vägen till och från skolan. De bör också underrätta vårdnadshavarna till minderåriga förövare och offer. Denna aspekt har inte noterats tillräckligt väl i propositionen.

Om lagförslaget om anordnande av studentexamen godkänns kommer en studerande att kunna ta om studentproven oftare än förr. Den som har avlagt examen får ta om ett godkänt eller underkänt prov utan begränsningar. Sannfinländarnas utskottsgrupp ser det inte som ändamålsenligt att man ska kunna höja vitsorden i studentexamen utan begränsningar. (Se liknande slutledningar i *Gaudeamus Igitur* - studentexamen utvecklas, Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2017:16.)

Betänkande KuUB 2/2018 rd Reservation 1

Rätten att ta om prov utan begränsning ger för gymnasier del upphov till ekonomiska problem och problem som anknyter till lokaler och utrustning. Det ökande antalet studerande som avlägger prov leder sannolikt till oförutsebara kostnader för gymnasier.

Enligt sakkunniga lyckas endast cirka 5 procent av alla som tar om ett godkänt prov höja sitt vitsord. Rätten att ta om prov ett obegränsat antal gånger tjänar inte heller det viktiga målet att påskynda övergången från gymnasiet till fortsatta studier. Det måste ses till att möjligheten att söka till fortsatta studier utifrån inträdesprov också i fortsättningen utgör en viktig inträdesväg till högskolorna. Inträdesproven har fortfarande en viktig uppgift, eftersom de mäter såväl lämplighet som motivation.

Sannfinländarnas utskottsgrupp vill avslutningsvis påpeka att det i och för sig är välkommet att studentskrivningarna delvis görs i elektronisk form. Det går dock inte att helt utesluta att provresultaten kan påverkas av hur väl arbetsredskapen fungerar och hur väl den studerande behärskar dem. För jämlikhetens skull är det viktigt att kunskaperna i det aktuella ämnet också i fortsättningen kan påvisas oberoende av hur provet avläggs.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslagen enligt betänkandet men 40 § i lagförslag 1 och 6 a § i lagförslag 2 med följande ändringar: (*Reservationens ändringsförslag*)

Reservationens ändringsförslag

Lagförslag 1

40 §

Rätt till en trygg studiemiljö

(1—6 mom. som i KuUB)

Skolans lärare eller rektor ska efter att ha fått kännedom om mobbning, våld eller trakasserier i skolan eller under skolvägen vidta åtgärder för att stoppa detta och underrätta vårdnadshavarna eller andra lagliga representanter för den minderåriga studerande som gjort sig skyldig till handlingarna och för den minderåriga studerande som utsatts för dem. (Nytt)

Lagförslag 2

Betänkande KuUB 2/2018 rd
Vastalause 1

6 a §

Omtagning av prov

Ett godkänt prov får tas om **två gånger**.

Medan examen avläggs har en examinand rätt att ta om ett underkänt prov tre gånger. Den som har avlagt examen får ta om ett underkänt prov **tre gånger**.

(3 mom. som i KuUB)

Helsingfors 1.6.2018

Ritva Elomaa saf
Sami Savio saf

Betänkande KuUB 2/2018 rd Reservation 2

RESERVATION 2

Motivering

En bred bildning och jämlik utbildning är centrala mål för utbildningspolitiken. Gymnasiet ska ge en god allmänbildning, utveckla problemlösningsförmågan och kreativiteten samt stärka det kritiska och logiska tänkandet. I en alltmer internationell värld är det särskilt värdefullt att ha goda språkkunskaper.

Gymnasiet bör inte tvinga de studerande att alltför tidigt fatta viktiga beslut som utesluter alternativt studieinnehåll. Det behövs också stärkt kritiskt tänkande, nya former av inläring, gemenskap och nära växelverkan med det omgivande samhället.

Det vidare samhällseliga målet måste vara att säkerställa att de unga i högre grad än i dag avlägger examen på andra stadiet. Gymnasiet hör tillsammans med yrkesutbildningen till andra stadiet. Vi vill ha närmare samarbete mellan gymnasierna och yrkesläroanstalterna i fråga om såväl administration som undervisning och examina. Ett enhetligt andra stadium skulle bevara den nuvarande studentexamen, yrkesexamina och kombinationsexamina.

Studier i livsåskådningskunskap

Enligt lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen kan livsåskådningskunskap för närvarande inte studeras ens på vårdnadshavarens begäran, i det fall att den unga hör till ett religiöst samfund vars religion skolan ger undervisning i. Exempelvis har barnombudsmannen i sin berättelse till riksdagen i år konstaterat att den bestämmelsen kränker jämlikheten och strider mot artikel 2 i konventionen om barnets rättigheter. Enligt artikeln får ett barn inte diskrimineras på grund av barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavarens religion eller politiska eller andra åsikter. Likabehandlingen kränks framför allt av att en del av dem som hör till ett religiöst samfund inte har rätt att i någon situation studera livsåskådningskunskap, medan andra har den rätten.

Gymnasiediplom

Konst- och färdighetsämnen har en stor roll för gymnasiet allmänbildande uppgift, och de måste ses som jämställda med de ämnen som ingår i studentexamen. Det av Utbildningsstyrelsen utvecklade gymnasiediplomet erbjuder de gymnasiestuderande möjlighet att avlägga ett särskilt prov på sina kunskaper i och sitt intresse för konst- och färdighetsämnena. Det har dock varit frivilligt för gymnasierna att utfärda diplom, vilket är problematiskt med avseende på likabehandlingen av studerande. Genom att tillförsäkra alla studerande lika möjligheter oberoende av vilket gymnasium de studerar kan gymnasierna i hela landet bättre fullgöra sin allmänbildande uppgift. Det jämnar också ut de skillnader i fråga om studier i konst- och färdighetsämnena som beror på de studerandes bakgrund.

Betänkande KuUB 2/2018 rd Reservation 2

Studiehandledning

Det saknas i nuläget bindande normer för dimensioneringen av studiehandledning, så de studerande behandlas mycket ojämnt till följd av att olika läroanstalter satsar olika mycket på studiehandledningen. De otillräckliga resurserna för studiehandledning är frustrerande för såväl studiehandledarna som de studerande.

Gymnasisterna saknar framför allt personlig studiehandledning, vilket en stor del av gymnasierna i dag inte kan erbjuda i tillräcklig utsträckning. Bindande normer för relationstalet mellan studerande och studiehandledare skulle bidra till att handledningen kan uppfylla de mål som ställts upp för den i fråga om bland annat stöd till unga under studiernas gång, bekämpning av marginalisering och ökad hänsyn till jämställdhetsperspektivet i handledningen.

Propositionens förslag att utsträcka handledningsskyldigheten till tiden efter studierna är välkommet, eftersom det underlättar övergångsperioden för många studerande. För likabehandlingen av de studerande på andra stadiet är det likväl problematiskt att det i den nya lagen om yrkesutbildning inte föreskrivs om samma handledningsskyldighet för läroanstalterna när de studerande avlagt yrkesexamen. Vid översynen av utbildningen på andra stadiet måste det säkerställas jämlika rättigheter för de gymnasiestuderande och yrkesstuderande.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslagen enligt betänkandet men 2 och 11 § i lagförslag 1 med ändringar (**Reservationens ändringsförslag**)

och att riksdagen godkänner fem uttalanden.

Reservationens ändringsförslag

Lagförslag 1

2 §

Gymnasieutbildningens syfte

Gymnasieutbildningen ger den studerande färdigheter att inleda yrkesutbildning som grundar sig på gymnasiets lärokurs och studier som leder till högskoleexamen vid ett universitet eller en yrkeshögskola.

(2 mom. som i KuUB)

Betänkande KuUB 2/2018 rd
Reservation 2

11 §

Lärokursens innehåll

(1—4 mom. som i KuUB)

Lärokursen för gymnasieutbildning och utbildning som förbereder för gymnasieutbildning kan även på det sätt som bestäms i utbildningsanordnarens läroplan innefatta yrkesinriktade studier och andra studier som lämpar sig för gymnasiets uppgift än de som föreskrivs genom förordning av statsrådet. Studierna är valfria för den studerande.

Reservationens förslag till uttalanden

- 1. Riksdagen förutsätter att livsåskådningskunskap görs till åskådningsämne som kan väljas av alla.*
- 2. Riksdagen förutsätter att det skrivs in i gymnasielagen och gymnasieförordningen att möjligheten att avlägga gymnasiediplom är förpliktande för utbildningsanordnarna.*
- 3. Riksdagen förutsätter att kvaliteten på och möjligheten att få studiehandledning i gymnasierna säkerställs genom att det i förordning föreskrivs att en studiehandledare ska ansvara för handledningen av högst 200 studerande.*
- 4. Riksdagen förutsätter att det i lagen om yrkesutbildning på samma sätt som i förslaget till gymnasielag men med beaktande av olikheterna i utbildningarna föreskrivs om handledningsskyldighet för läroanstalterna när en studerande avlagt yrkesexamen.*
- 5. Riksdagen förutsätter att regeringen efter de på varandra följande översynerna av yrkesutbildningen och gymnasieutbildningen sörjer för en övergripande utveckling av det andra stadiet, så att det allmänt omfattade samhällseliga målet att de unga avlägger examen på andra stadiet uppnås i högre grad än i dag.*

Helsingfors 1.6.2018

Pilvi Torsti sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Jukka Gustafsson sd
Li Andersson vänst
Jani Toivola gröna